

CIVITTA

A person in winter gear, including a red jacket, dark pants, and a large backpack, is climbing a snowy mountain slope. The person is holding a yellow and black ice axe in their right hand and a rope in their left. The background shows a vast, snow-covered mountain range under a clear blue sky. The entire image is overlaid with a semi-transparent teal color.

Läänemaa rahvastiku ja koolivõrgu
analüüs ning rahvastiku ja hariduse
teenusevajaduse prognoos

2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. RAHVASTIKU ARENG LÄÄNEMAAL PERIOODIL 2010–2022	4
1.1. Läänemaa ruumimuster.....	4
1.2. Läänemaa rahvastik	5
1.3. Järeldused senistest rahvastikuarengutest.....	9
2. RAHVASTIKU ARENGU PROGNOOS LÄÄNEMAAL AASTANI 2035.....	10
3. ÜLEVAADE LÄÄNEMAA KOOLIVÕRGUST	12
3.1. Õpilased Läänemaa koolides	12
3.2. Haridusliku toe pakkumine	18
3.3. Õpilaste liikumine	19
3.4. Õpetajad läänemaa koolides	21
3.4.1. Õpetajate kvalifikatsioon	24
3.4.2. Õpetajate töötasu	25
3.5. Finantseerimine	26
3.6. Õppetaristu	27
3.7. Järeldused haridusvõrgu olukorrast	30
5. RAHVASTIKUARENGUD JA NENDE MÕJU HARIDUSTEENUSE VAJADUSELE	32
6. ETTEPANEKUD LÄÄNEMAA KOOLIVÕRGU ARENDAMISEKS	35
7. LISAD	37
7.1 Rahvastikuprognosis Läänemaa piirkondlike üksuste kaupa	37

SISSEJUHATUS

Haridusvaldkonna arengukavas 2035 on üheks olulisemaks sihiks seatud kvaliteetset haridust pakkuva, kaasava ja kestliku õppeasutuste võrgu ja taristu kujundamine selleks, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õpikeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust¹. Alus- ja põhihariduse võrgu kujundamine on kohalike omavalitsuste vastutus. Lähiajal ees seisvate demograafiliste muutuste, st eelkõige rahvastiku vähenemise ja vananemise, ning keerulise majandusolukorra valguses on nii kohalikud omavalitsused kui ka koolid silmitsi tõsiste väljakutsetega. Nende hulka kuuluvad näiteks õpilaste arvu kahanemine, õpetajaskonna vananemine ja ruumikasutuselt ebaefektiivsete koolihoonete ülalpidamine.

Need murekohad puudutavad nii Eestit tervikuna, aga ka käesoleva analüüsi fookuses olevat Läänemaa maakonda. Riigikontrolli hinnangul oleme jõudnud aega, kus tuleks inimestele ausalt tunnistada: kõikjal riigis harjumuspäraselt, ühetaoliselt ja ühtlase kvaliteediga avalike teenuste pakkumine käib meile üle jõu². Seega tuleb omavalitsustel põhjalikult analüüsida, millised on piirkonna demograafilised näitajad ning pakutava hariduse kvaliteet, et teha põhjendatud otsuseid võrgu ümber korraldamiseks.

Käesoleva analüüsi eesmärk on anda vastus küsimusele, milline oleks maakondlik terviklikult toimiv ja kvaliteetne haridusvõrk. Aruanne koosneb neljast osast:

1. Esmalt anname ülevaate Läänemaa rahvastikuarengust aastatel 2010–2022.
2. Seejärel vaatame ka tulevikku, st milline võiks olla maakonna rahvastik aastal 2035.
3. Kolmandas osas analüüsime Läänemaa põhihariduse võrku.
4. Viimaks vaatleme rahvastikuarengu mõju haridusvõrgule ning teeme ettepanekuid haridusvõrgu korrastamiseks.

Analüüs valmis perioodil veebruar–aprill 2023. Täname intervjuudel osalenud ning andmepäringule vastanud Haapsalu linna, Lääne-Nigula valda, Vormsi valda ning Haapsalu Viigi Kooli.

¹ Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

² Riigikontrolli aruanne Riigikogule „Hariduse tugiteenuste kättesaadavus“ 25.11.2020. <https://www.riigikontroll.ee/Riigikontrollipublikatsioonid/Auditiaruanded/tabid/206/Audit/2516/language/et-EE/Default.aspx>

1. RAHVASTIKU ARENG LÄÄNEMAAL PERIOODIL 2010–2022

1.1. LÄÄNEMAA RUUMIMUSTER

Läänemaa on Eesti mandriosa läänepoolseim ja mandri-Eesti väikseim maakond (1 815,6 km²), olles naabriks Harjumaale, Raplamaale, Pärnumaale ning üle mere Hiiu- ja Saaremaale. Lääne maakonda kuulub kolm omavalitsust – **Haapsalu linn**, **Lääne-Nigula vald** ning **Vormsi vald** (Joonis 1). Juba 2013. aastal sündis Oru, Taebla ja Risti valdade ühinemise teel Lääne-Nigula vald, 2017. aasta haldusreformi käigus liitusid vallaga veel Martna, Kullamaa, Noarootsi ja Nõva vallad. Halduskorralduse lähtepunktist koosneb Lääne-Nigula kaheksast osavallast: Kullamaa, Martna, Noarootsi, Nõva, Oru, Palivere, Taebla ja Risti osavallad. Haapsalu linn liitus ühinemisläbirääkimiste käigus Ridala vallaga, omavalitsuse nimeks sai Haapsalu linn. Vormsi vald, tulenevalt saare eraldatusest ja väikesaare staatusest, jätkas ka pärast haldusreformi iseseisva vallana.

JOONIS 1. LÄÄNEMAA HALDUSJAOTUS (ALLIKAS: LÄÄNE MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2035+).

Läänemaale on iseloomulik eelkõige **hõre asustus** (Tabel 1). Maakonna keskmine asustustihedus (11,1 in/km²) on ligi kolm korda madalam kui Eesti keskmine asustustihedus (30,6 in/km²). Väga hõreda asustusega on nii Lääne-Nigula (4,7 in/km²) kui ka Vormsi vald (3,2 in/km²), seevastu Haapsalu linnas on asustustihedus üle Eesti keskmise (48,3 in/km²). Tihedam asustus on maakonnas koondunud suuremate

transpordikoridoreide (Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla maantee, Harju-Risti-Riguldi-Võntküla tee, Risti–Virtsu–Kuivastu–Kuressaare maantee, Keila-Haapsalu tee) äärde³.

TABEL 1. LÄÄNEMAA VALDADE ASUSTUSTIHEDUS 2022. AASTA ANDMETEL (ALLIKAS: STATISTIKAAMET⁴).

	RAHVAARV	PINDALA (KM ²)	ASUSTUSTIHEDUS (ELANIKKU KM ² KOHTA)
Lääne maakond	20 227	1 815,6	11,1
Haapsalu linn	13 132	271,8	48,3
Haapsalu linn asustusüksusena	9 595	11,1	865,2
Haapsalu linn, v.a Haapsalu linn asustusüksusena	3 537	260,7	13,6
Lääne-Nigula vald	6 794	1 448,8	4,7
Vormsi vald	301	95,0	3,2
Eesti	1 331 796	43 466,2	30,6

1.2. LÄÄNEMAA RAHVASTIK

Rahvastikuregistri ja Statistikaameti andmetel⁵ elas Lääne maakonnas 2022. aasta 1. jaanuari seisuga **20 478 inimest** (

Tabel 2). Võrreldes 2010. aastaga on Läänemaa elanike arv vähenenud enam kui 2 000 inimese võrra – kõige rohkem on elanike arv langenud Haapsalus (2 226 inimest vähem), Kullamaa osavallas (221 inimest vähem) ja Martna osavallas (128 inimest vähem). Samas on Läänemaal ka piirkondi, mille elanike arv on liikunud valdavalt tõusvas joones, ületades 2022. aastal 2010. aasta taset: endine Ridala vald (330 inimest rohkem); Oru osavald (95 inimest rohkem); Risti osavald (94 inimest rohkem) ja Vormsi vald (194 inimest rohkem).

Intervjuudelt Läänemaa omavalitsuste esindajatega selgus, et sellisel trendil on mitmeid võimalikke põhjuseid. Vabade elamumaade puudumisel on inimesed liikumas Haapsalu keskusest eemale, sh endise Ridala valla piirkonda, kuhu kerkib mitmeid uusarendusi. Risti osavald asub Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla põhimaantee ääres, mistõttu on piirkonnal hea ühendus mh Tallinnaga. Oru osavallas asub Oru Kool, kuhu soovivad kohalike omavalitsuste esindajate sõnul õppima asuda paljud noored, seda eelkõige kooli kõrge taseme tõttu. Nii Vormsi valla kui ka eelnimetatud osavaldade elanike arvu kasvu võib seostada ka koroonaviiruse pandeemiast alguse saanud huviga maapiirkondades elamise vastu. Siinkohal tuleb siiski tõdeda, et **kuigi on piirkondi, kus rahvaarv on kasvanud, siis tervikuna on Läänemaa rahvaarv vähenenud**. Oluline on ka märkida, et Rahvastikuregistri andmed näitavad elaniku registrijärgset elukohta – tema tegelik elupaik võib olla mujal.

³ Lääne-Nigula vallavalitsuse koduleht, <https://www.laenenigula.ee/sumboolika>

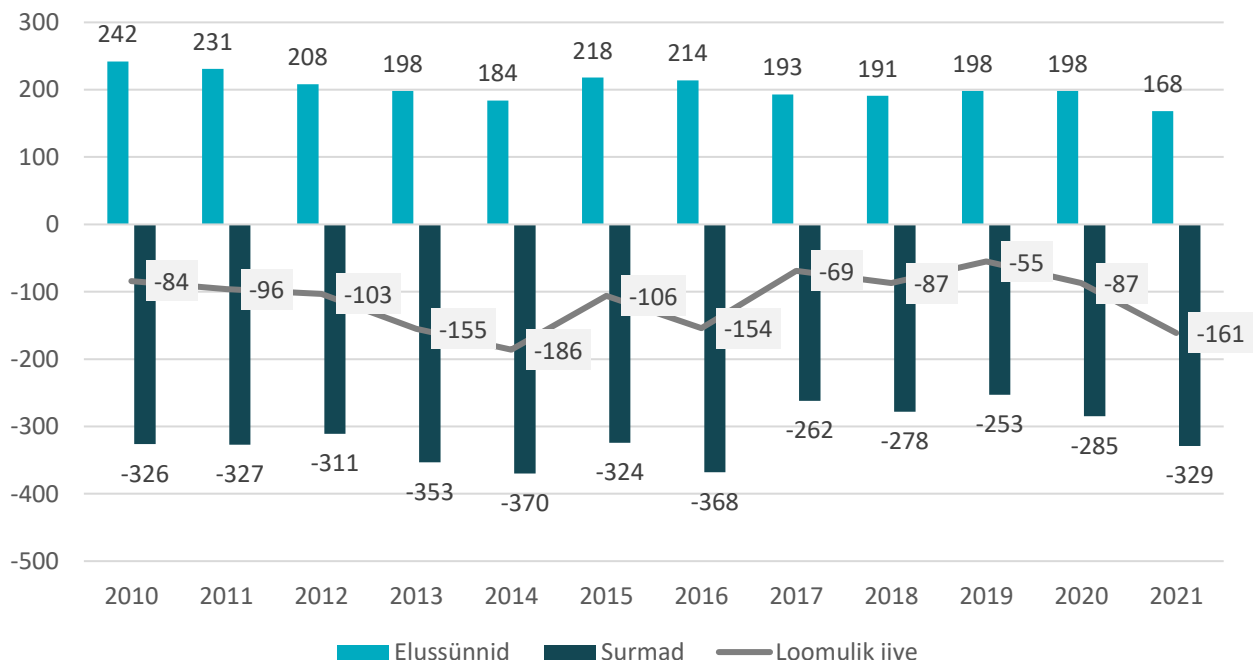
⁴ Alates 2022. aastast on elukoht määratud registriandmete põhjal, kasutades paiknemisindeksi meetodikat.

⁵ Vormsi valla rahvastikuandmed perioodil 2010–2017 pärinevad Statistikaameti andmebaasist (tabel RV0282), ülejäänud andmed on pärit Rahvastikuregistrist.

TABEL 2. LÄÄNEMAA ELANIKE ARV OSAVALDADE KAUPA AASTATEL 2010 JA 2022 (ALLIKAD: RAHVASTIKUREGISTER, STATISTIKAAMET).

	2010	2022
Haapsalu linn ⁶	11 459	9 233
Ridala vald ⁷	3 311	3 641
Kullamaa osavald	1 120	899
Martna osavald	910	782
Noarootsi osavald	895	857
Nõva osavald	364	362
Oru osavald	920	1 015
Taebla osavald		1 497
Palivere osavald	2 570	864
Risti osavald	790	884
Vormsi vald	250	444
Kokku	22 589	20 478

Lääne maakonna loomulik iive on aastatel 2010–2021 olnud järjepidevalt negatiivne ehk surmade arv ületab sündide arvu (Joonis 2). **Sündide arv on laias laastus pidevalt vähenenud** – näiteks võrreldes 2010. aastaga langes sündide arv 2021. aastal 74 võrra. Surmade arv on viimastel aastatel kasvanud – 2021. aastal oli surmade arv maakonnas 329, mis ületas sündide arvu kahekordselt.

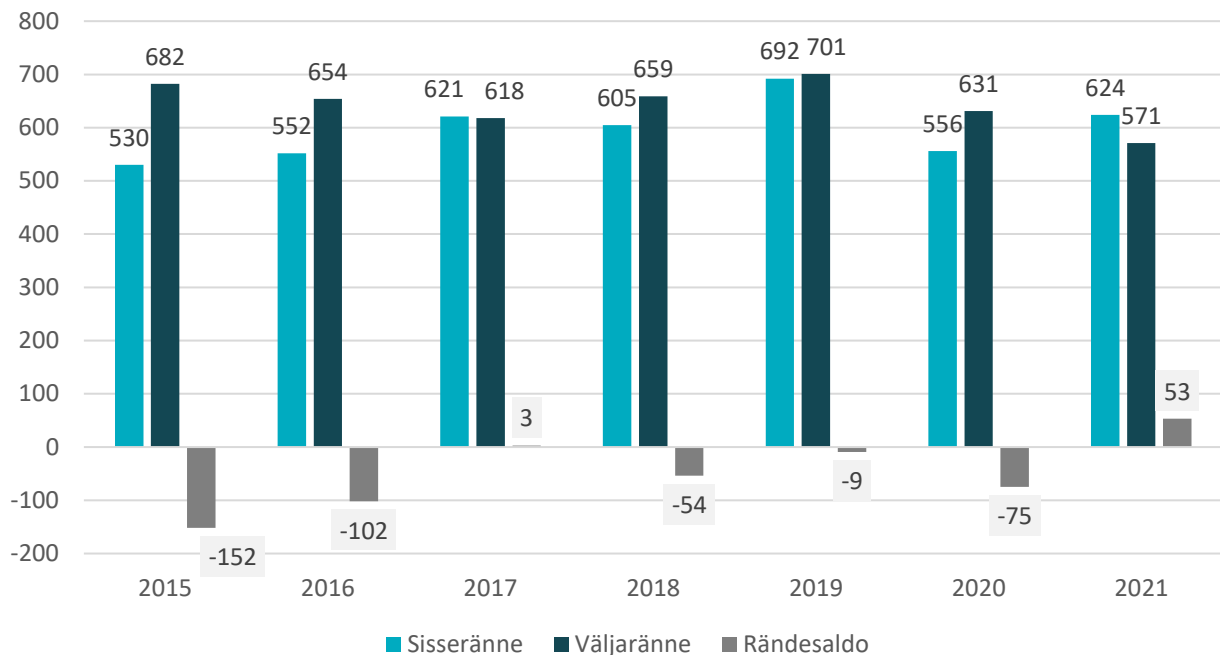

JOONIS 2. ELUSSÜNNID JA SURMAD LÄÄNEMAAL AASTATEL 2010–2021 (ALLIKAS: STATISTIKAAMET).

⁶ Tabelis on käsitletud Haapsalu linna asutusüksusena, st mitte samanimelise omavalitsusüksusena.

⁷ Ridala vald ühines 2017. aastal haldusreformi käigus Haapsalu linnaga, ent tabelis käsitletakse endist valda eraldi.

Samal ajal on rändesaldo muutunud positiivseks (Joonis 3) – 2021. aastal oli sisserränne 53 võrra suurem kui aasta enne seda. Lähiaja rändedünaamikat vaadates on siiski selge, et **Läänemaa rändesaldo on olnud valdavalt negatiivne** (7 aasta keskmine -48).

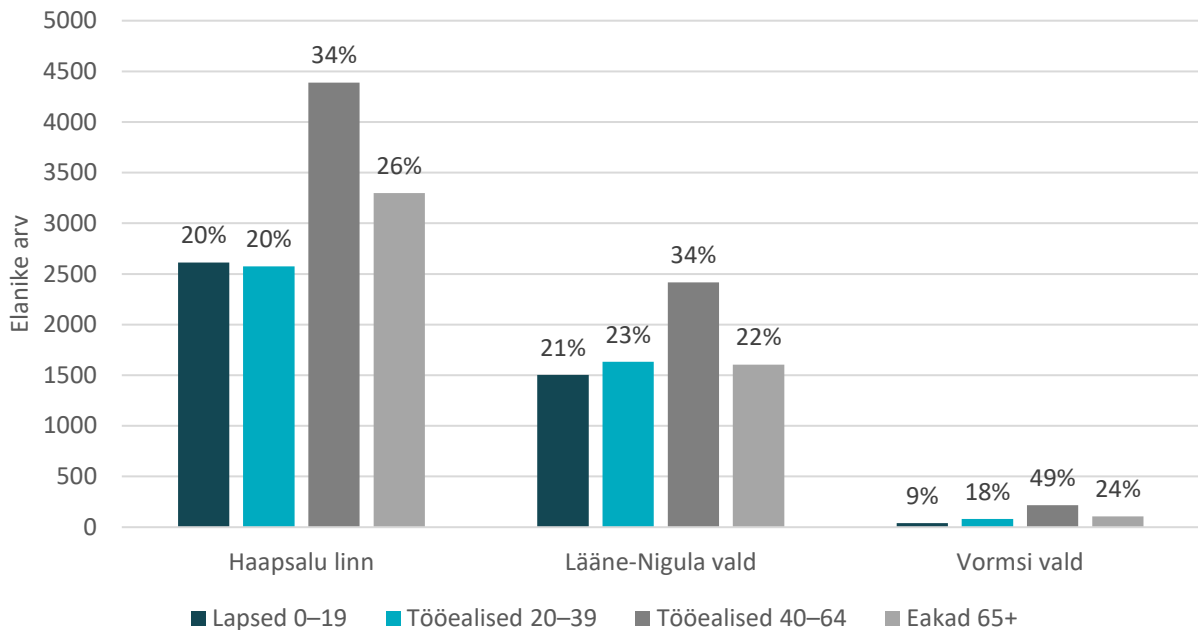
JOONIS 3. SISSE- JA VÄLJARÄNNE LÄÄNE MAAKONNAS AASTATEL 2015–2021 (ALLIKAS: STATISTIKAAMET).

Rahvastikuregistri andmetel oli Lääne maakonnas 2022. aastal kuni 19-aastaste laste osakaal 20,3%, mis on veidi madalam Eesti keskmisest⁸ (21,4%). Nooremate tööealiste (20–39-aastased) osakaal oli 20,9%, mis jääb samuti alla ülejäänud Eestile (25%). Sellesse vanuserühma jäävad ka suurem osa pere loomise eas olevatest täiskasvanutest⁹. Kõige suurema vanusegrupi moodustavad Läänemaal ja kogu Eestis vanemad tööealised (40–64-aastased) – nende osakaal on Läänemaal 34,3% (Eesti keskmine 33,2%). **Võrreldes ülejäänud riigiga on Läänemaal rohkem eakaid ehk üle 65-aastaseid** (24,5% vs. Eesti keskmine 20,4%).

Joonis 4 kujutab Läänemaa elanikkonna vanusejaotust omavalitsuste kaupa. Kõige vähem lapsi (kuni 19-aastaseid) on Vormsi vallas (9% valla elanikkonnast), kõige rohkem Lääne-Nigula vallas (21% valla elanike arvust). Kõikides omavalitsustes moodustavad vanemad tööealised (40–60-aastased) kõige suurema vanuserühma. Üle 65-aastaseid on kõige rohkem Haapsalu linnas (26% valla elanike arvust) ning kõige vähem Lääne-Nigula vallas (22% valla elanikkonnast).

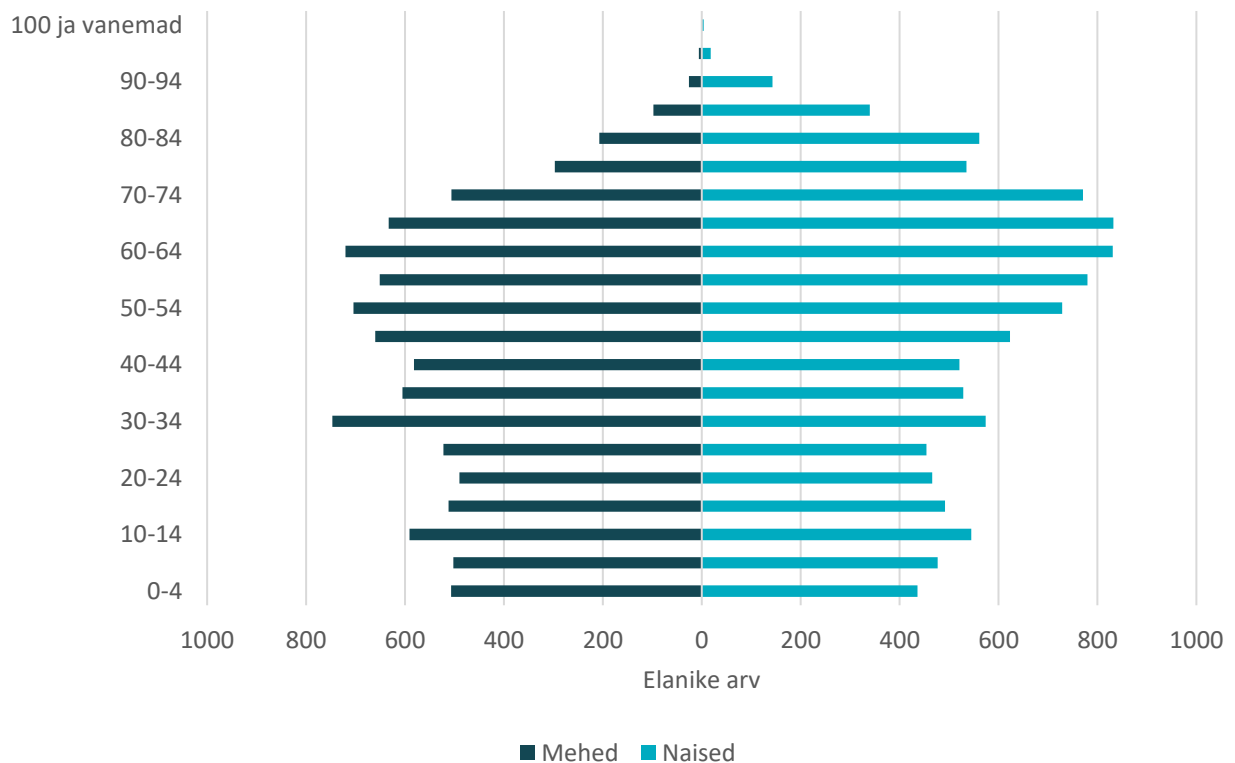
⁸ Eesti keskmised vanuserühmade osakaalud on arvatud Statistikaameti andmete põhjal.

⁹ Kuigi kokkuleppeliselt loetakse sünnitusealisteks naised vanuses 15–49, on aktiivses sünnituseas naised vanuses 20–40.

JOONIS 4. VANUSERÜHMAD OSAKAAL LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTES 2022. AASTAL (ALLIKAS: RAHVASTIKUREGISTER).

2022. aasta maakonna elanikkonna soo-vanuskooesisust on näha (Joonis 5), et **nooremad vanuserühmad on väiksemad kui vanemad vanuserühmad**. Kõige arvukamad vanuserühmad jäävad 50. eluaastast ülespoole – neis kõigis on elanikke üle 1 400 inimese. Üpris arvukas on 30–34-aastaste vanuserühm, kuhu kuulub üle 1 300 mehe ja naise.

JOONIS 5. LÄÄNEMAA RAHVASTIKU SOO-VANUSJAOTUS 2022. AASTAL (ALLIKAS: STATISTIKAAMET).

Nooremate vanuserühmade (st kuni 30-aastaste) pealekasv on võrdlemisi stabiilne, jäädes vanuserühmiti 900–1 000 inimese vahele. Laias laastus saame öelda, et lähikümnendil sisenevad viljakasse ikka mõnevõrra väiksemad põlvkonnad, mis võib tuua kaasa ka sündide arvu kahanemise.

1.3. JÄRELDUSED SENISTEST RAHVASTIKUARENGUTEST

Viimase kümnendi rahvastikuarenduste põhjal võib öelda, et:

- **Läänemaa elanike arv on viimase kümnendi jooksul vähenenud.** Maakonnas on nii piirkondi, mille elanike arv on mõnevõrra tõusnud (endine Ridala vald, Oru osavald, Risti osavald, Vormsi vald), aga neid, mille elanikkond on tugevalt vähenenud (Haapsalu, Kullamaa osavald, Martna osavald).
- **Rahvastiku paiknemist mõjutab maakonna hõre asustus** – elanikkond on koondunud suuremate transpordikoridoride, Haapsalu keskuse ning tõmbekeskuste (nt koolide) ümber.
- **Lääne maakonna loomulik iive on aastatel 2010–2021 olnud järjepidevalt negatiivne** ehk surmade arv ületab sündide arvu.
- Kuigi 2021. aastal oli maakonna rändesaldo positiivne, näitab viimase 10 aasta trend siiski seda, et **maakonnast lahkub rohkem inimesi kui sinna juurde tuleb.**
- **Läänemaa elanikkond on vananev:** kuni 19-aastaste osakaal elanikkonnast jääb alla nii Eesti keskmisele kui ka vanematele vanusegruppidele maakonnas (st üle 40-aastastele). Lähikümnendil sisenevad viljakasse ikka väiksemad põlvkonnad, mis võib tuua kaasa omakorda sündide arvu kahanemise.
- **Kõige vähem lapsi (kuni 19-aastaseid) on Vormsi vallas, kõige rohkem Lääne-Nigula vallas.** Kõikides Läänemaa omavalitsustes moodustavad vanemad tööealised (40–60-aastased) kõige suurema vanuserühma. Üle 65-aastaseid on kõige rohkem Haapsalu linnas ning kõige vähem Lääne-Nigula vallas.
- Kokkuvõtteks saame öelda, et Läänemaale iseloomulik hajaasustus, elanike arvu vähenemine ja elanikkonna vananemine toovad maakonnale kaasa mitmeid murekohti, muutes kallimaks ja keerulisemaks kvaliteetsete teenuste (sh haridusteenuste) pakkumise. **Üks peamisi arenguvajadusi, mis toodud ka Lääne maakonna arengustrateegias 2035+, on nii elanike arvu säilitamine kui ka kasvatamine (sh läbi kvaliteetsete teenuste pakkumise), aga samal ajal ka vajadus kahanemisega kohaneda, säilitades teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi läbi nutika teenuskorralduse¹⁰.**

¹⁰ Lääne maakonna arengustrateegia 2035+,

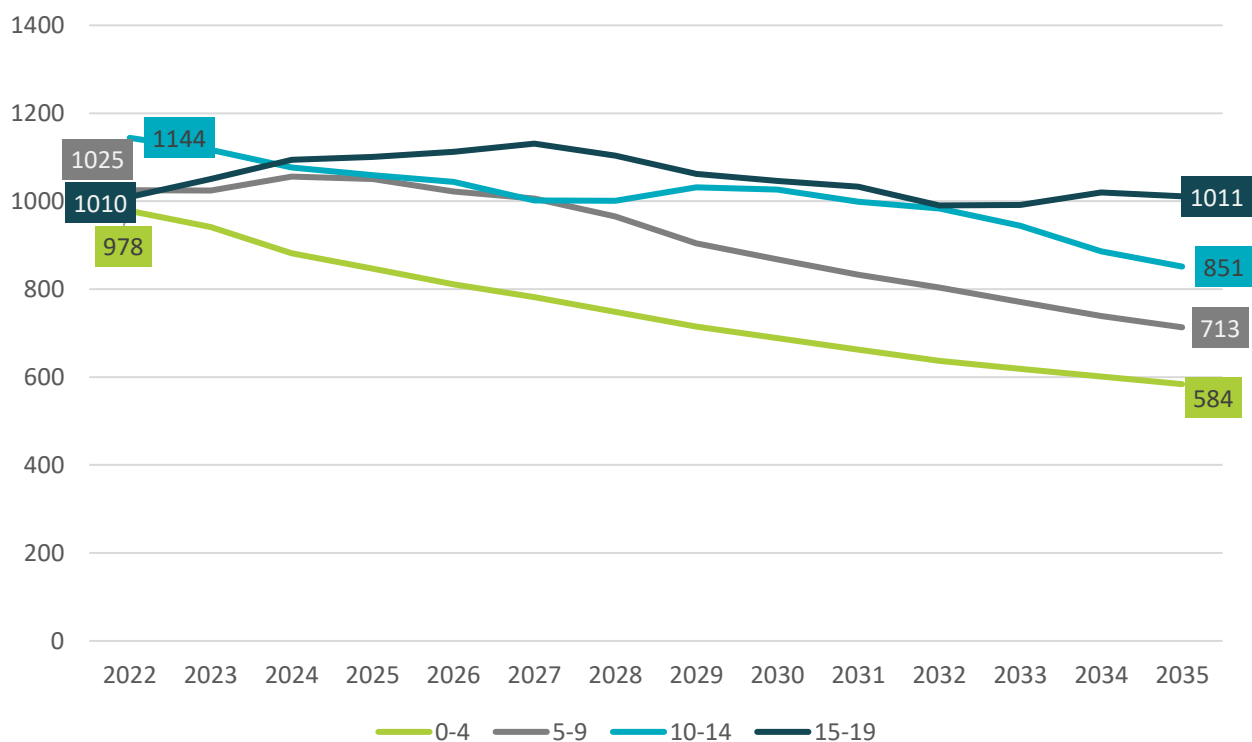
<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4280/2202/3025/Laane%20maakonna%20arengustrateegia%202035.pdf>

2. RAHVASTIKU ARENGU PROGNOOS LÄÄNEMAAL AASTANI 2035

Rahvastiku arengu prognoosi aastani 2035 aluseks on Läänemaa elanike tegelik arv vanuserühmade kaupa Rahvastikuregistri järgi aastatel 2021 ja 2022 ning Statistikaameti prognoositav rahvaarv maakonna ja vanuserühma järgi¹¹. Statistikaameti prognoosides on arvatud iga järgmise aasta rahvastik sündimuse, suremuse ja rände trendide alusel soo ja vanuse alusel. Oluline on märkida, et **prognoosis esitatud näitajad on arvutuslikud, hetkeolukorrast lähtuvad ja iseloomustavad ühte võimalikku arengut.**

Kui lähtuda 2022. aastal Läänemaal elavate inimeste arvust (20 478), siis võime eeldada, et **järgmisel kümnendil väheneb maakonna elanike arv.** 2035. aastal elab Läänemaal prognoosi järgi 2 887 inimest vähem kui 2022. aastal ehk 17 591 inimest, seega väheneb rahvastik arvutuslikult ligikaudu 14,1% võrra.

Analüüsi fookust arvestades vaatame veidi täpsemalt rahvastikumuutust vanusegruppide kaupa kuni 19-aastaste seas (Joonis 6). Vanusegrupp 15–19 püsib arvutuslikult kuni aastani 2035 võrdlemisi stabiilsena – see tähendab, et vanusegruppi lisandub iga-aastaselt ligikaudu sama arv lapsi. Märkimisväärselt väheneb seevastu laste arv ülejäänud vanusegruppides. Kõige enam, ligikaudu 400 lapse võrra, väheneb arvutuslikult 0–4 aastaste laste arv; ligi 300 lapse võrra väheneb laste arv vanusegruppides 5–9 ja 10–14. Selline dünaamika on kooskõlas Läänemaa madala sündimusega ja lähikümnendil viljakasse ikka sisenevate väiksemate põlvkondadega.

JOONIS 6. LASTE ARVU PROGNOOS LÄÄNEMAAL VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

Rahvastikuprognoos Läänemaa piirkondlike üksuste kaupa on toodud lisas 1 (joonised 18–28). Kokkuvõtvalt saame nende põhjal öelda põhikooliealiste (7–15-aastased) laste kohta, et eelduslikult on võrreldes 2022. aastaga:

¹¹ Statistikaameti tabel RV087: prognoositav rahvaarv aastani 2045 maakonna ja vanuserühma järgi (aluseks 1. jaanuari 2019 rahvaarv).

- **Haapsalus** 2035. aastal 200 põhikoolieas last vähem.
- **Endise Ridala valla** piirkonnas on aastal 2035 arvutuslikult 103 põhikoolieas last vähem.
- **Kullamaa osavallas** on prognoosi järgi 2035. aastal 17 põhikooliealist last vähem.
- Võrreldes 2022. aastaga on **Martna osavallas** arvutuslikult 2035. aastal 16 põhikooli eas last vähem.
- **Noarootsi osavallas** on võrreldes 2022. aastaga prognoosi kohaselt 2035. aastal 18 põhikoolieas last vähem.
- Võrreldes 2022. aastaga on **Nõva osavallas** arvutuslikult 2035. aastal 5 põhikooliealist last vähem.
- **Oru osavallas** on 2035. aastal 31 põhikoolieas last vähem.
- Võrreldes 2022. aastaga on prognoosi kohaselt **Taebla osavallas** 2035. aastal 36 põhikooliealist last vähem.
- **Palivere osavallas** on 2035. aastal arvutuslikult põhikoolieas lapsi 22 võrra vähem.
- Prognoosi kohaselt on **Risti osavallas** 2035. aastal 25 põhikooliealist last vähem.
- Võrreldes 2022. aastaga on prognoosi kohaselt **Vormsi vallas** 2035. aastal 5 põhikooliealist last vähem.

Seega on võrreldes 2022. aastaga **prognoosi kohaselt Läänemaa koolide 1.-9. klassides 2035. aastal ligi 480 last vähem**. Samas tuleb tähele panna, et tegelik laste arvu muutus piirkondade lõikes võib ilmselt erineda prognoositust. **Sellegipoolest peab Läänemaal ja KOVides tervikuna arvestama õpilaste arvu langusega, mis seab ootused haridusvõrgu jätkusuutlikule planeerimisele.**

3. ÜLEVAADE LÄÄNEMAA KOOLIVÕRGUST

Läänemaa koolivõrku kuulub 13 munitsipaalkooli kolmes omavalitsuses. **Haapsalu linnas** tegutsevad neli alg- ja põhikooli:

- Haapsalu Linna Algkool,
- Haapsalu Põhikool,
- Uuemõisa Lasteaed-Algkool,
- Ridala Põhikool.

Lisaks asub Haapsalus põhiharidust pakkuv ja riigi hallatav Viigi Kool hariduslike erivajadustega lastele. Haapsalus on üks riigigümnaasium (Läänemaa Ühisgümnaasium) ja üks kutseõppeasutus (Haapsalu Kutsehariduskeskus). Linnas tegutseb ka Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledž.

Lääne-Nigula vallas asuvad kaks lasteaed-põhikooli, viis põhikooli ja üks keskkool:

- Noarootsi Kool,
- Nõva Kool,
- Martna Põhikool,
- Oru Kool,
- Palivere Põhikool,
- Risti Põhikool,
- Taebla Kool,
- Kullamaa Keskkool.

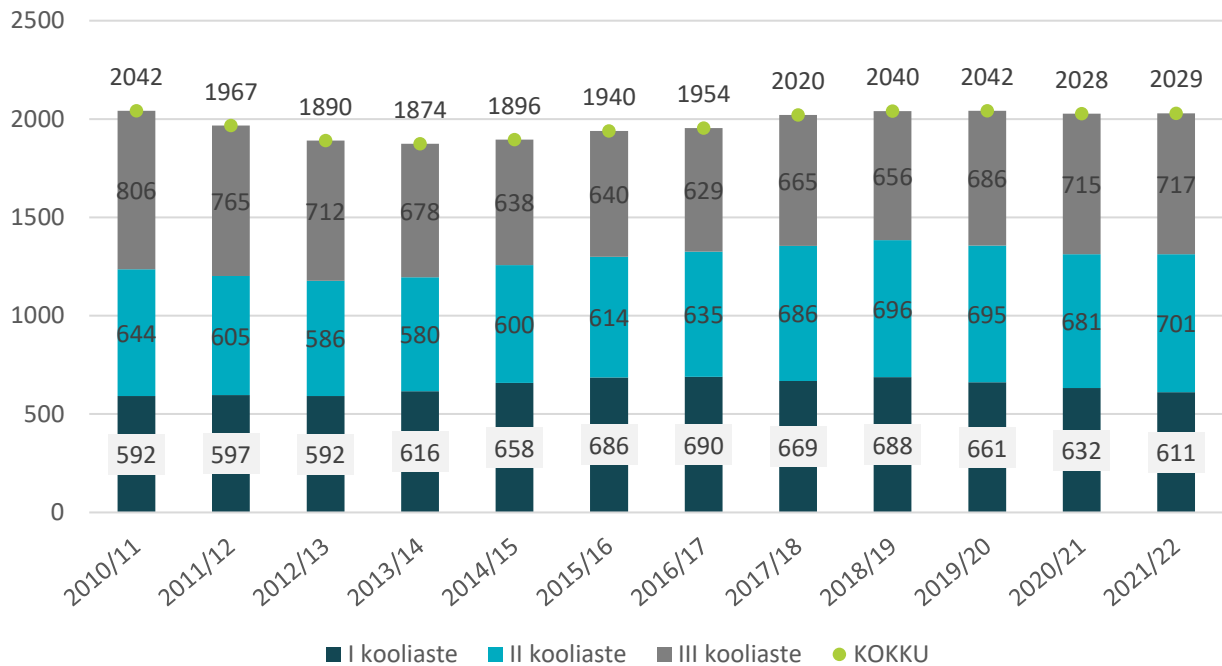
Vallas tegutseb ka üks riigigümnaasium (Noarootsi Gümnaasium).

Vormsi vallas asub üks kool: Vormsi Lasteaed-Põhikool.

Käesolevas analüüsis käsitletakse üksnes I–III kooliastet (st 1.–9. klass) Läänemaa koolides, sh riigiomandisse kuuluvat Haapsalu Viigi Kooli. Analüüsi ei ole kaasatud riigigümnaasiume, kutsehariduskeskust ja kolledžit.

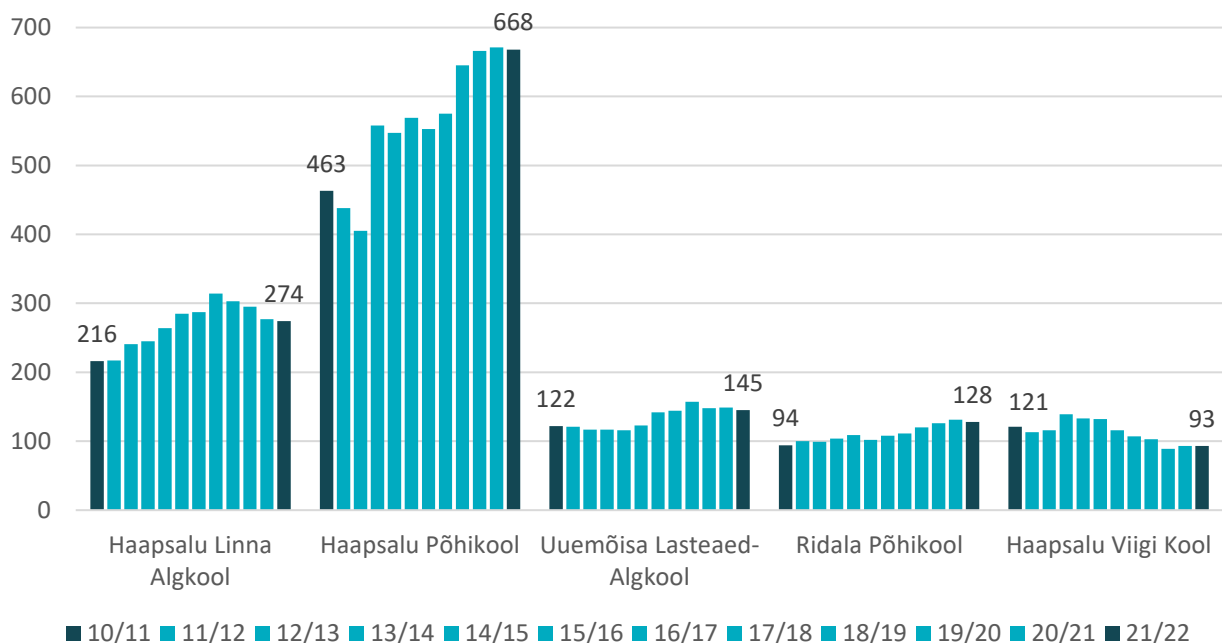
3.1. ÕPILASED LÄÄNEMAA KOOLIDES

Õpilaste arv on Läänemaa 1.–9. klassides viimaste aastate jooksul olnud üpris stabiilne (Joonis 7). 2021/22 õppeaastal oli I–III kooliastmes kokku 2 029 õpilast, mida on enam kui 150 õpilase võrra rohkem kui 2013/14 õppeaastal.

JOONIS 7. ÕPILASTE ARV LÄÄNEMAA KOOLIDES I, II JA III KOOLIASTMES. JOONISEL ON NÄIDATUD ÕPILASTE ARVU KÕIGIS ÕPPEVORMIDES (ALLIKAS: EHS).

Võrreldes enam kui 10 aasta taguse ajaga on **Haapsalu linnas** asuvate koolide õpilaste arv valdavalt suurenenud (Joonis 8). Üksnes Haapsalu Viigi Kooli õpilaste arv on vaadeldaval perioodil langenud. Selle põhjuseks on eelkõige kaasava hariduse kontseptsiooni rakendamine Läänemaa koolides ja suundumus pakkuda tõhusamat hariduslikku tuge teistes maakonna koolides¹².

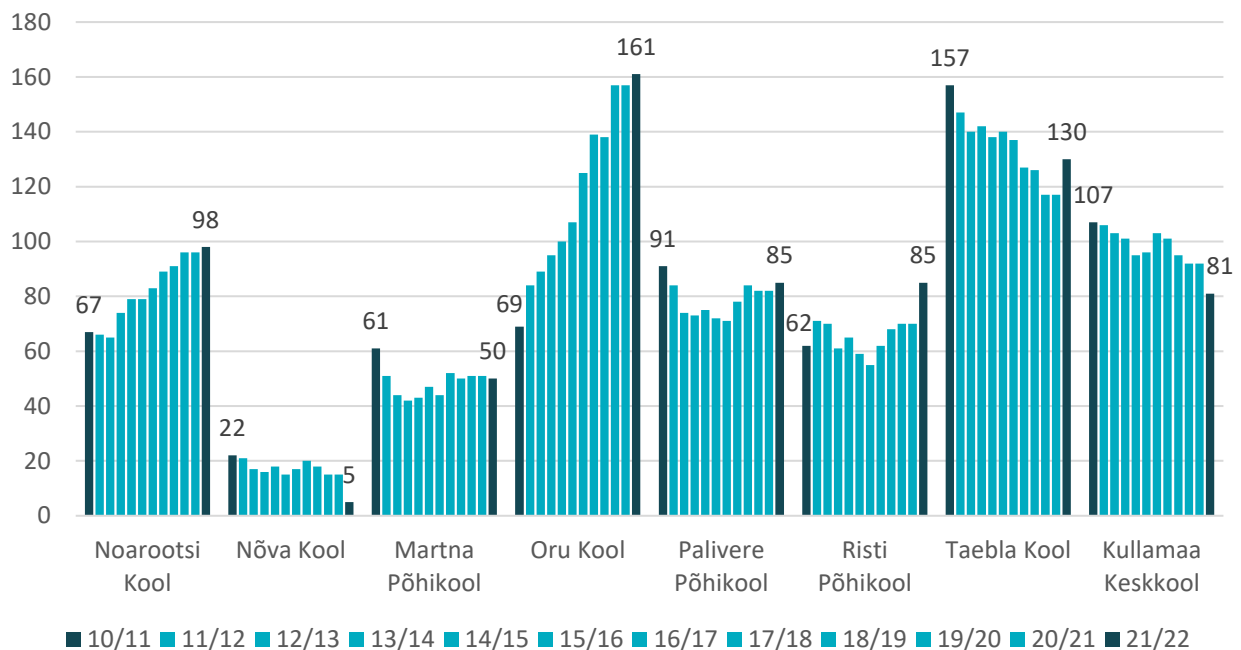

JOONIS 8. ÕPILASTE ARV HAAPSALU LINNA KOOLIDES (1.–9. KLASS). JOONISEL ON NÄIDATUD ÕPILASTE ARVU KÕIGIS ÕPPEVORMIDES (ALLIKAS: EHS).

¹² Lääne maakonna arengustrateegia 2035+.

<https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/4280/2202/3025/Laane%20maakonna%20arengustrateegia%202035.pdf#>

Lääne-Nigula vallas on õpilaste arv kasvanud nii Noarootsi Koolis, Oru Koolis kui ka Risti Koolis (Joonis 9). Nõva Koolis, Martna Põhikoolis, Palivere Põhikoolis, Taebbla Koolis ja Kullamaa Keskkoolis on õpilaste arv vaadeldava perioodi jooksul püsinud või vähenenud. Viimastel aastatel on õpilaste arv kasvanud enim Oru Koolis, mida Lääne-Nigula valla esindajad põhjendasid eelkõige kooli kõrge taseme ja sellest tuleneva sooviga just Oru Koolis haridust omandada. Kõige vähem õpilasi (5) õppis 2021/22 õppeaastal Nõva Koolis. Valla esindajate sõnul tuleneb kooli madal õpilaste arv selle asukohast – Nõva Kool asub võrdlemisi eraldatud piirkonnas, kus on ka kohati raskesti läbitavad teed. Samuti on mitmed piirkonnas elavad pered erinevatel põhjustel otsustanud oma lapsed teistesse koolidesse panna – näiteks liiguvad lapsed Harjumaal asuvasse Risti Kooli, mis asub mõnevõrra lähemal kui Lääne-Nigula valla koolid.

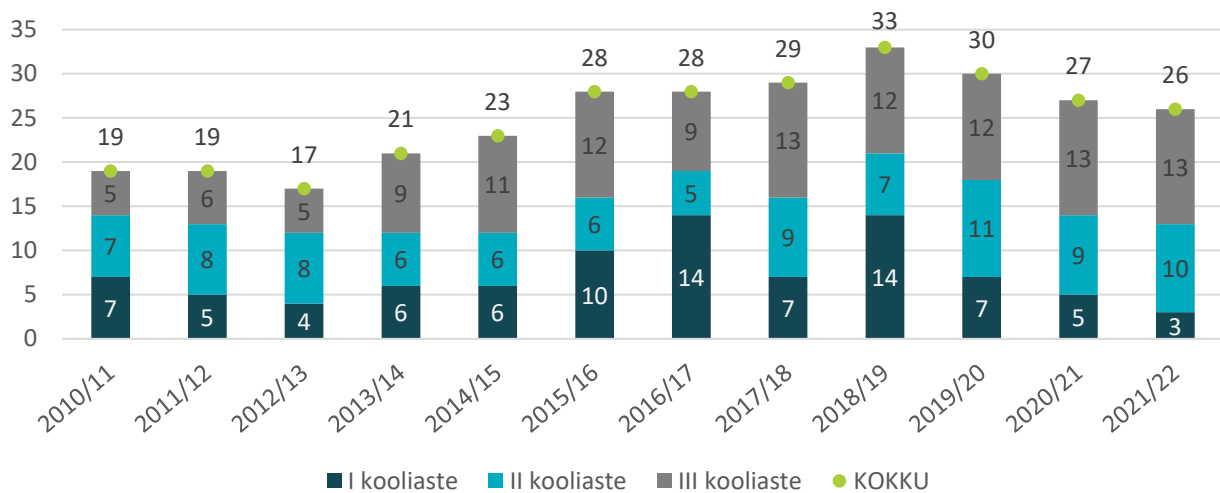

JOONIS 9. ÕPILASTE ARV LÄÄNE-NIGULA VALLA KOOLIDES (1.–9. KLASS). JOONISEL ON NÄIDATUD ÕPILASTE ARVU KÕIGIS ÕPPEVORMIDES (ALLIKAS: EHIS).

Vormsi vallas tegutseb üks lasteaed-põhikool, mille õpilaste arv on pärast tõusuaastaid taas vähenema hakanud (Joonis 10). Valla esindajate sõnul on vähenemise põhjuseks veebiõppes osalenud teistest Eesti piirkondadest pärit õpilaste arvu langus. Veebiõppijate kõrghetk jäi õppeaastasse 2018/19, ent pärast toona saadud kogemust otsustas kool muuta veebiõppesse pürgijate valikukriteeriumeid (nt ei võeta õppima 9. klassi õpilasi jne), mistõttu on õppijate arv ka langenud. Valla esindajad sõnasid ka, et õpilaste arv on tundlik ka üksikute rahvastikum muutuste suhtes – ühe lastega pere lahkumine või lisandumine saarele avaldab kogukonnale märkimisväärset mõju. Vormsi kool on kogukondliku jätkusuutlikkuse seisukohast kriitilise tähtsusega ning tagab aastaringse püsielu jätkumise ja arenemise Vormsi saarel¹³.

¹³ Lääne maakonna arengustrateegia 2035+,

<https://www.riigiteataja.ee/aktiisa/4280/2202/3025/Laane%20maakonna%20arengustrateegia%202035.pdf#>

JOONIS 10. ÕPILASTE ARV VORMSI VALLA KOOLIS (1.–9. KLASS). JOONISEL ON NÄIDATUD ÕPILASTE ARVU KÕIGIS ÕPPEVORMIDES (ALLIKAS: EHIS).

Tabel 3 kujutab keskmist õpilaste arvu klassis nii I kui ka II kooliastmes. Kõige suurem klassikomplekti täituvus on Haapsalu Põhikoolis (22,8) ja Oru Koolis (19,0). Viimastel aastatel on Oru Kooli keskmine õpilaste arv klassis jõudsalt kasvanud. Ülejäänud maakonna koolid jäävad klassikomplekti täituvuselt alla Eesti keskmisele. Väga väikesed (klassis keskmiselt alla 10 õpilase) klassikomplektid on Lääne-Nigula valla koolides (Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool, Martna Põhikool, Nõva Kool) ning Vormsi Lasteaed-Põhikoolis. Intervjuult Vormsi valla esindajatega selgus, et Vormsi koolis tegutsevad erinevate kombinatsioonidega liitklassid, mis võimaldavad nii erinevaid rühmategevusi kui ka klasside ülelt mitmekülgset suhtlust.

TABEL 3. KLASSIKOMPLEKTI TÄITUVUS I JA II KOOLIASTMES¹⁴ (ALLIKAS: EHIS).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Haapsalu Põhikool	22,1	22,1	20,2	21,5	23,0	22,8
Oru Kool	13,2	15,0	15,0	16,5	18,3	19,0
Eesti keskmine	19,0	19,0	18,9	18,7	18,6	18,5
Haapsalu Linna Algkool	20,1	21,2	21,2	20,9	19,2	18,4
Uuemõisa Lasteaed-Algkool	17,6	20,4	19,5	18,5	18,6	18,1
Ridala Põhikool	11,5	12,3	13,2	14,2	15,5	13,0
Taebla Kool	16,5	14,0	14,5	12,3	10,5	12,3
Risti Põhikool	12,3	6,7	8,3	9,7	9,0	11,5
Palivere Põhikool	9,6	8,7	9,3	10,2	9,8	10,0
Kullamaa Keskkool	10,8	10,5	9,7	9,8	9,5	8,3
Noarootsi Kool	12,0	11,8	9,0	17,3	8,2	8,3
Vormsi Lasteaed-Põhikool	9,5	8,0	10,5	9,0	7,0	6,5
Martna Põhikool	9,3	12,7	18,0	18,0	12,0	5,3
Nõva Kool	3,0	3,7	4,5	4,5	4,5	2,5

¹⁴ Klassikomplektide täituvuse arvutamisel on arvestatud üksnes tavaklasse.

III kooliastmes on klassikomplektide täituvus tõusnud viimastel aastatel suuremas osas Läänemaa koolides (Tabel 4). **Sellegipoolest jäävad pea kõik koolid klassikomplekti täituvuselt alla Eesti keskmisele (19,1).** Kõige väiksema õpilaste arvuga klassid on Palivere Põhikoolis (8,3), Vormsi Lasteaed-Põhikoolis (6,5), Martna Põhikoolis (6,0) ning Risti Põhikoolis (5,3).

TABEL 4. KLASSIKOMPLEKTI TÄITUVUS III KOOLIASTMES EHK KESKMIINE ÕPILASTE ARV KLISSIS KOOLIASTMES, ARVESTATAKSE ÜKSNES TAVAKLASSE (ALLIKAS: EHIS).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Haapsalu Põhikool	21,9	21,9	16,8	18,0	17,6	19,2
Eesti keskmine	18,4	18,6	18,5	18,4	18,7	19,1
Taebala Kool	12,7	14,3	13,0	16,0	18,0	18,7
Ridala Põhikool	13,0	12,3	13,7	13,7	12,7	16,7
Noarootsi Kool	11,7	14,0	15,3	14,3	15,7	16,0
Oru Kool	14,7	15,3	15,7	16,3	15,3	15,3
Kullamaa Keskkool	12,7	12,7	12,3	13,7	11,7	10,3
Palivere Põhikool	7,7	8,7	9,3	7,0	7,7	8,3
Vormsi Lasteaed-Põhikool	4,5	6,5	6,0	6,0	6,5	6,5
Martna Põhikool	5,3	4,7	4,7	6,5	5,0	6,0
Risti Põhikool	9,0	7,3	6,0	5,7	5,3	5,3
Nõva Kool ¹⁵	7,0	4,5	4,5	3,5	6,0	

Tabel 5 kujutab tavaklasside ja õpilaste arvu ning minimaalset klassikomplektide arvu eeldusel, et klassi täitumuse ülemine piirnorm on 24 õpilast¹⁶. Näeme, et Haapsalu linna koolides on tegelik klassikomplektide arv mõnevõrra suurem kui arvestuslik minimaalne arv, mis näitab, et klassides õpib keskmiselt veidi vähem õpilasi kui näeb ette riiklik ülemine piirnorm. Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele (§ 26 lg 2) võib kooli pidaja kehtestada piirnormist (24) väiksema klassi täitumuse ülemise piiri. Lääne-Nigula valla tegelik klassikomplektide arv ületab aga tunduvalt arvestusliku klassikomplektide arvu, mis viitab juba eelpool välja toodud madalale klassikomplekti täituvusele. Eriti teravalt torkab tegelike ja arvestuslike klassikomplektide arvude vahe silma III kooliastmes, kus oli 2021/22 aastal 22 klassikomplekti arvestusliku 9 asemel. Vormsi Lasteaed-Põhikooli klassikomplektide arv on laias laastus kooskõlas arvestusliku klassikomplektide arvuga (sh tegutsevad liitklassikomplektid). Sellegipoolest tuleb märkida, et Vormsi vallas ei ole piisavalt lapsi, et tagada maksimaalne klassikomplekti täituvus.

¹⁵ Nõva Koolis puudub alates 2021. aastast III kooliaste.

¹⁶ Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, § 26 lg 1, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13337919?leiaKehtiv>

TABEL 5. TEGELIK JA ARVESTUSLIK KLASSIKOMPLEKTIDE ARV KOOLIASTMETE KAUPA 2021/22 ÕPPEAASTA ANDMETEL (ALLIKAD: LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED, EHIS)^{17,18}.

		TEGELIK KLASSIKOMPLEKTIDE ARV	ÕPILASTE ARV	ARVESTUSLIK MINIMAALNE KLASSIKOMPLEKTIDE ARV
Haapsalu linn	I kooliaste	18	338	14
	II kooliaste	21	406	17
	III kooliaste	22	390	16
Lääne-Nigula vald	I kooliaste	20	241	10
	II kooliaste	19	227	9
	III kooliaste	22	227	9
Vormsi vald	I kooliaste	1	3	1
	II kooliaste	2	10	1
	III kooliaste	1	13	1

Lisaks koolides õppivatele õpilastele heidame pilgu ka neile, kes põhikoolihariduse juba omandanud. **Üks olulisi õppe kvaliteeti kirjeldav näitaja on nende laste hulk, kes pärast põhikooli lõpetamist õpinguid jätkavad** (Tabel 6). Läänemaal on mitmeid koole (Kullamaa Keskkool, Palivere Põhikool, Risti Põhikool, Vormsi Lasteaed-Põhikool), mille lõpetajad suunduvad aasta aastasse pea 100-protsendiliselt edasi õppima. Taebla Kool paistab silma sellega, et pärast edasiõppijate osakaalu langust 2019. aastal suundub järjest enam õpilasi oma õpiteed jätkama.

TABEL 6. EDASIÕPPIJATE OSAKAAL (%) PÕHIKOOLI LÕPETAJATE ÜLDARVUST (ALLIKAS: EHIS)¹⁹.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kullamaa Keskkool	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Palivere Põhikool	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Risti Põhikool	100,0	80,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vormsi Lasteaed-Põhikool	75,0	100,0	75,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Haapsalu Põhikool	99,0	100,0	98,9	97,5	98,0	98,0	99,1
Eesti keskmine	96,5	96,7	96,5	96,5	96,6	96,4	95,2
Taebla Kool	91,7	100,0	100,0	77,8	88,2	91,7	94,4
Noarootsi Kool	100,0	92,9	100,0	100,0	100,0	100,0	93,8
Oru Kool	100,0	92,3	100,0	100,0	100,0	100,0	93,3
Ridala Põhikool	100,0	100,0	75,0	100,0	100,0	86,7	91,7
Martna Põhikool	100,0	100,0	100,0	100,0	75,0	100,0	83,3
Haapsalu Viigi Kool	82,4	94,7	93,8	35,7	78,9	100,0	76,9

¹⁷ Tabelis on toodud üksnes tavaklasside komplektide tegelik arv ning nendes õppivate õpilaste arv, st välja on jäetud väikeklasside ja nende õpilaste arv (sh Haapsalu Viigi Kool).

¹⁸ Klassikomplektide väiksema täituvusega on arvestatud riikliku toetusfondi põhikooli statsionaarse õppe koefitsientides – Haapsalus on see 1,149, Lääne-Nigula vallas 1,711 ning Vormsi vallas 2,030.

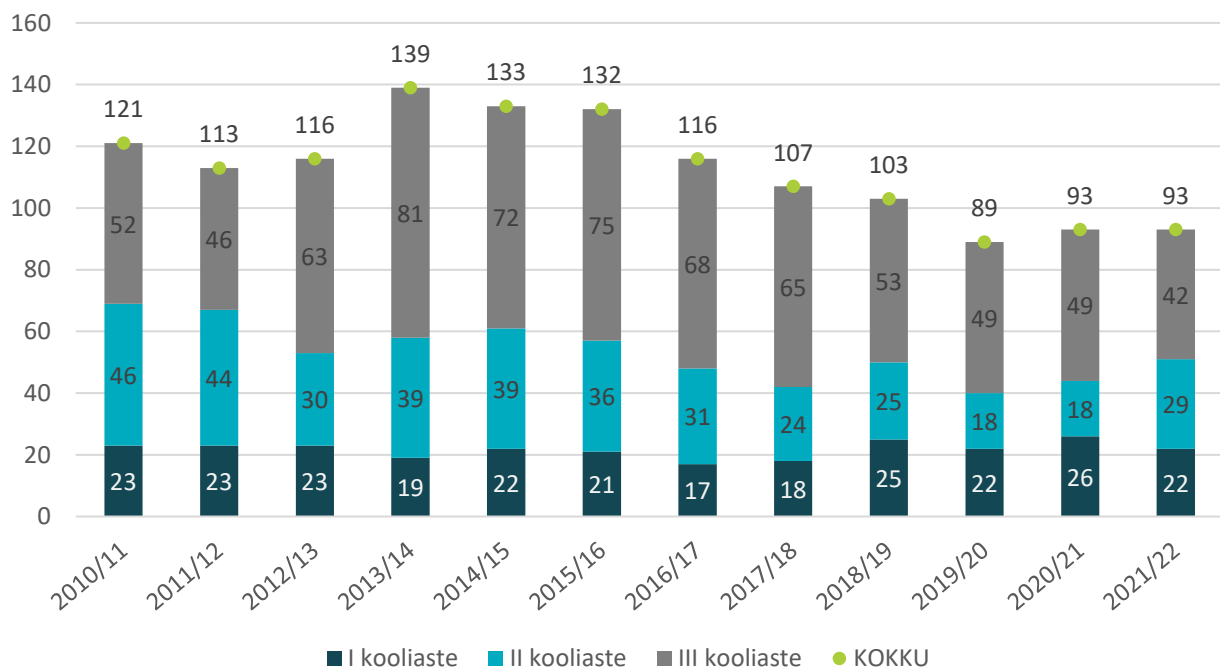
¹⁹ Tabelis on väli tühi, kui andmed puuduvad või on valim indikaatori arvutamiseks liiga väike.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nõva Kool				66,7	100,0	75,0	

Kõige väiksema osakaaluga edasiõppijatega on Martna Põhikool (83,3%) ja Haapsalu Viigi Kool. Et Viigi Kooli puhul on tegemist erivajadustega laste kooliga, võib edasiõppijate osakaalu mõjutada eelkõige edasiste õpivõimaluste olemasolu haridusliku erivajadusega noortele.

3.2. HARIDUSLIKU TOE PAKKUMINE

Haapsalu linnas tegutseb riigi hallatav Viigi Kool, kus saavad põhihariduse omandada erivajadusega õpilased (Joonis 11). Vaatamata õpilaste kahanevale arvule on kooli säilitamine Läänemaa hariduselus oluline prioriteet²⁰.

JOONIS 11. ÕPILASTE ARV HAAPSALU VIIGI KOOLIS (1.–9. KLASS). JOONISEL ON NÄIDATUD ÕPILASTE ARVU KÕIGIS ÕPPEVORMIDES (ALLIKAS: EHIS).

Ka Läänemaa munitsipaalkoolid pakuvad hariduslikku tuge seda vajavatele õpilastele. Tabel 7 näitab hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste arvu 1.–9. klassides Läänemaa omavalitsustes. Võrreldes mõne aasta taguse ajaga on tuge, eelkõige üldtuge, vajavate laste arv kasvanud.

²⁰ Lääne maakonna arengustrateegia 2035+,

<https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4280/2202/3025/Laane%20maakonna%20arengustrateegia%202035.pdf>

TABEL 7. ERI-, TÕHUSTATUD JA ÜLDTUGE VAJAVATE ÕPILASTE ARV LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTE KOOLIDE 1.–9. KLASSIDES (ALLIKAS: LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED).

		ERITUGI	OSAKAAL ÕPILASTE ARVUST %	TÕHUSTATUD TUGI	OSAKAAL ÕPILASTE ARVUST %	ÜLDTUGI	OSAKAAL ÕPILASTE ARVUST %	ÕPILASTE ARV KOOLIDES
Haapsalu linn	19/20	8	0,6	77	6,2	295	23,9	1 235
	20/21	8	0,7	84	6,8	344	28,0	1 228
	21/22	5	0,4	81	6,7	319	26,3	1 215
	22/23	4	0,3	107	8,3	397	30,6	1 296
Lääne-Nigula vald	19/20	9	1,3	17	2,5	123	17,9	688
	20/21	4	0,6	20	2,9	166	24,4	680
	21/22	4	0,6	20	2,9	159	22,9	695
	22/23	6	0,8	23	3,1	157	21,4	732
Vormsi vald	19/20	1	3,3	1	3,3			30
	20/21	0	0	0	0			27
	21/22	1	3,8	0	0			26
	22/23	1	4,8	1	4,8	3	14,3	21

Nii Haapsalu linnas kui ka Lääne-Nigula vallas on loodud **hariduse tugiteenuste keskused**. Haapsalu linnas on 18 tugispetsialisti (eripedagoog, koolipsühholoog, logopeed, sotsiaalpedagoog) ametikohta kõikide haridusasutuste peale (4 kooli ja 7 lasteaeda), mis katab Haapsalu omavalitsuse esindajate sõnul hetkel piirkonna vajadused (tulevikus peaks koosseisu suurendama 1,5–2 ametikoha võrra). Intervjuul töid KOV-i esindajad välja, et täna tugiteenuste keskusele on omavalitsuses hästi korraldatud haridusliku toe süsteem. Keskus koondab ühtse juhtimise alla spetsialistid, kes saavad teha koostööd ning üksteiselt õppida. Samaaegselt on süsteem paindlik – kuna tugiteenuste vajadus võib aastate lõikes kooliti erineda, saab keskus suunata ressursi just sinna, kus seda kõige rohkem tarvis on.

Lääne-Nigula valla tugiteenuste keskuses on 14 ametikohta (puudu on 1,8 ametikohta). Valla esindajad leidsid, et keskus on end igati õigustanud, pakkudes paindlikku süsteemi haridusliku toe võimaldamiseks. Ühtlasi tõsteti esile tugispetsialistide võrgustikutööd. Vormsi vallas ostetakse sisse eripedagoogi teenust, kes käib iga 2–3 kuu jooksul saarel umbes 2 päeva. Valla esindaja sõnul oleks tarvis tugispetsialiste juurde. Haapsalu Viigi koolis on 7 tugispetsialisti ametikohta, täitmata on 0,5 ametikohta.

3.3. ÕPILASTE LIIKUMINE

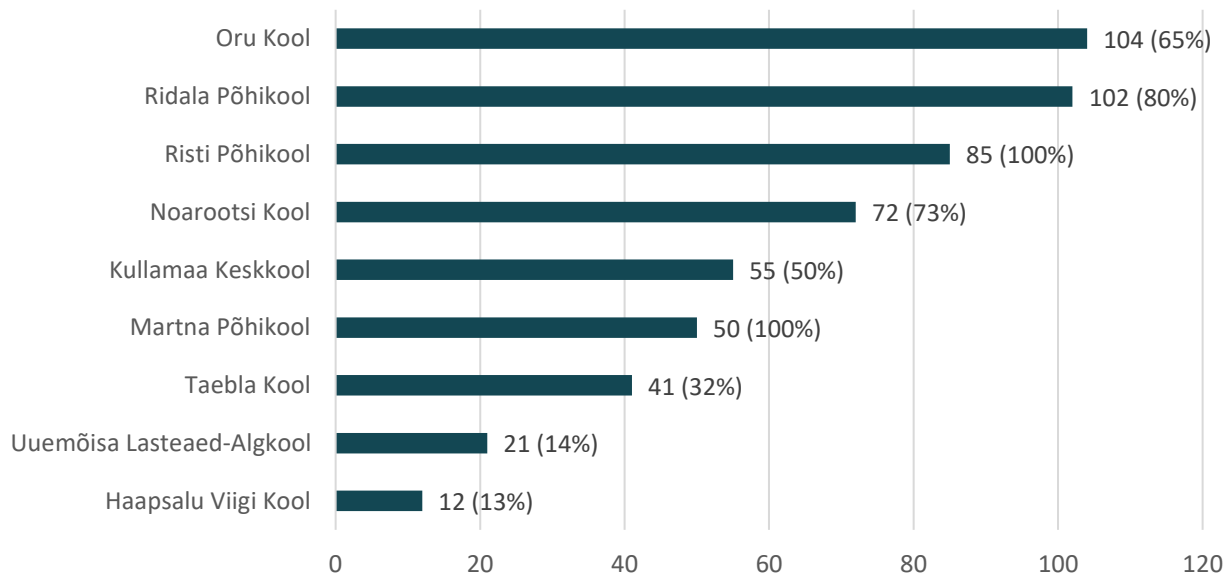
Tabel 8 kujutab **õpirännet Läänemaa kohalikes omavalitsuses**. Enim teiste omavalitsuste lapsi (sh nii Läänemaa kui ka teiste maakondade omavalitsuste) käib Lääne-Nigula koolides. Intervjuul omavalitsusega selgus, et suurima õpirändega koolid on Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool ja Oru Kool. Kullamaa Keskkool asub Läänemaa ja Raplamaa piiril, mistõttu käib seal ka lapsi väljapoolt oma maakonda. Ka Noarootsi Koolis on lapsi, kelle elukoht ei ole Läänemaal, vaid mõnes teises maakonnas. Omavalitsuse esindajate sõnul on tegemist lastega, kes kasutavad Noarootsis õpilaskodu teenust. Oru Koolis seevastu käib märkimisväärne hulk lapsi just teistest Läänemaa omavalitsustest. Samaaegselt on Lääne-Nigulas üle 70 lapse, kelle koolikoht ei asu ei koduvallas ega -maakonnas. Õpiränne Haapsalu linnas on mõnevõrra väiksem, ent nende laste arv, kes käivad koolis mõnes teises omavalitsuses, on samuti üpris kõrge – 53. Põhjuseks võib olla Haapsalu koolide ülekoormus. Vormsi vallas õpirännet suuresti ei toimu.

TABEL 8. ÕPIRÄNNE LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTES 2021/21 ÕPPEAASTAL 1.–9. KLASSIDES.

	TEISTEST LÄÄNEMAA VALDADEST PÄRIT ÕPILASTE ARV KOOLIDES	TEISTEST MAAKONDADEST PÄRIT ÕPILASTE ARV KOOLIDES	ÕPILASTE ARV, KES KÄIVAD KOOLIS TEISTES LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTES	ÕPILASTE ARV, KES KÄIVAD KOOLIS TEISTES MAAKONDADES
Haapsalu linn	26	14	35	18
Lääne-Nigula vald	33	42	34	39
Vormsi vald	1	5	1	2

Õpirändega on seotud **koolitranspordi kasutamine**. Koolitransporti kasutab 542 õpilast üheksast Läänemaa koolist (Joonis 12). Joonisel on välja toodud ka koolitransporti kasutavate õpilaste osakaal vastava kooli õpilaste koguarvust. Pea kõikides Lääne-Nigula valla koolides (v.a Nõva Koolis) kasutatakse koolitransporti, kokku kasutab koolitransporti vallas 407 õpilast. Intervjuult Lääne-Nigula valla esindajatega selgus, et koolitranspordi kasutajate suur hulk on muuhulgas seotud Lääne-Nigula vallas III kooliastmes käivate Haapsalu linnas elavate lastega – kuna Haapsalu linna neljast koolist kaks on algkoolid, ja sealsed põhikoolid on juba maksimaalse täituvusega, siis astuvad paljud lapsed just Lääne-Nigula valla koolidesse, mille III kooliastmes kohtadest puudu ei ole. Intervjuult Lääne-Nigula valla esindajatega selgus, et koolitranspordi korraldamise eest vastutavad nii koolid (st koolil on oma bussid) kui ka omavalitsus (st vald hangib teenust keskselt). Kuna koolitransport on KOV-ile märkimisväärne kulu, siis on Lääne-Nigula vallal plaanis luua valla bussipark ning hallata transporditeenust keskselt.

Koolitransporti kasutatakse ka Haapsalu omavalitsuse koolides (Ridala Põhikool ja Uuemõisa Lasteaed-Algkool), mis teenindavad Haapsalu KOV esindajate sõnul nii Haapsalu linnast pärit kui ka maapiirkondadesse elama kolunud perede lapsi. Ridala Põhikooli puhul mängib rolli ka kooli asukoht (st kaugus maakonna keskustest). Viigi Kooli õpilaste koolitransport on seotud muuhulgas sellega, et kooli eripärasest sõltuvalt (st tegemist on erivajadustega laste kooliga) õpib seal lapsi nii teistest Läänemaa piirkondadest kui ka kogu Eestist.

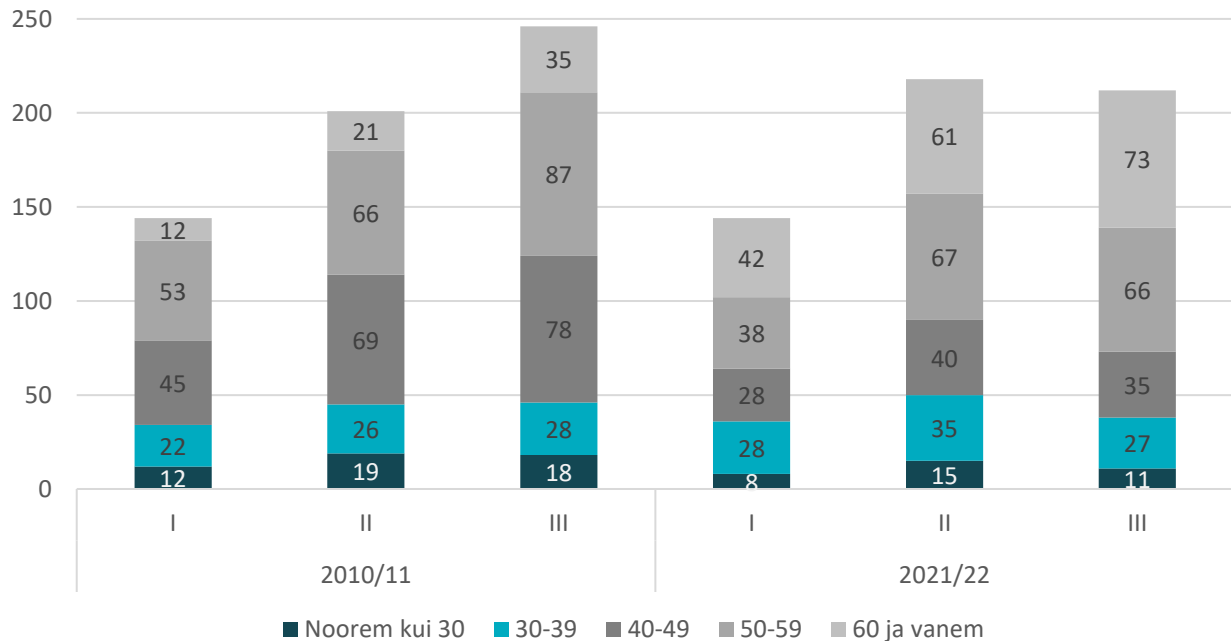

JOONIS 12. KOOLITRANSPORTI KASUTAVATE ÕPILASTE ARV JA OSAKAAL ÕPILASTE KOGUARVUST LÄÄNEMAA KOOLIDES 2021/22 ÕPPEAASTAL (ALLIKAS: LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED)²¹.

²¹ Kullamaa Keskkooli puhul on joonisel kujutatud kogu kooli (sh keskkooli osa) õpilaste arv ja osakaal, kes koolitransporti kasutavad.

3.4. ÕPETAJAD LÄÄNEMAA KOOLIDES

Hariduse kvaliteedi hoidmiseks ja kasvatamiseks on oluline kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ning pidev järelkasv. Joonis 13 näitab, et **Läänemaa õpetajaskond on vananev**: 2021/22 õppeaastal oli suurem osa õpetajatest üle 50-aastased. Järelkasvu ehk nooremate kui 30-aastaste õpetajate osakaal on väga väike – näiteks III kooliastmes kõigest 11 õpetajat (2021/22 õa). See number on märgatavalt väiksem võrreldes 2010/11 õppeaastaga (18 õpetajat), mis näitab taaskord noorte õpetajate väikest pealekasvu.

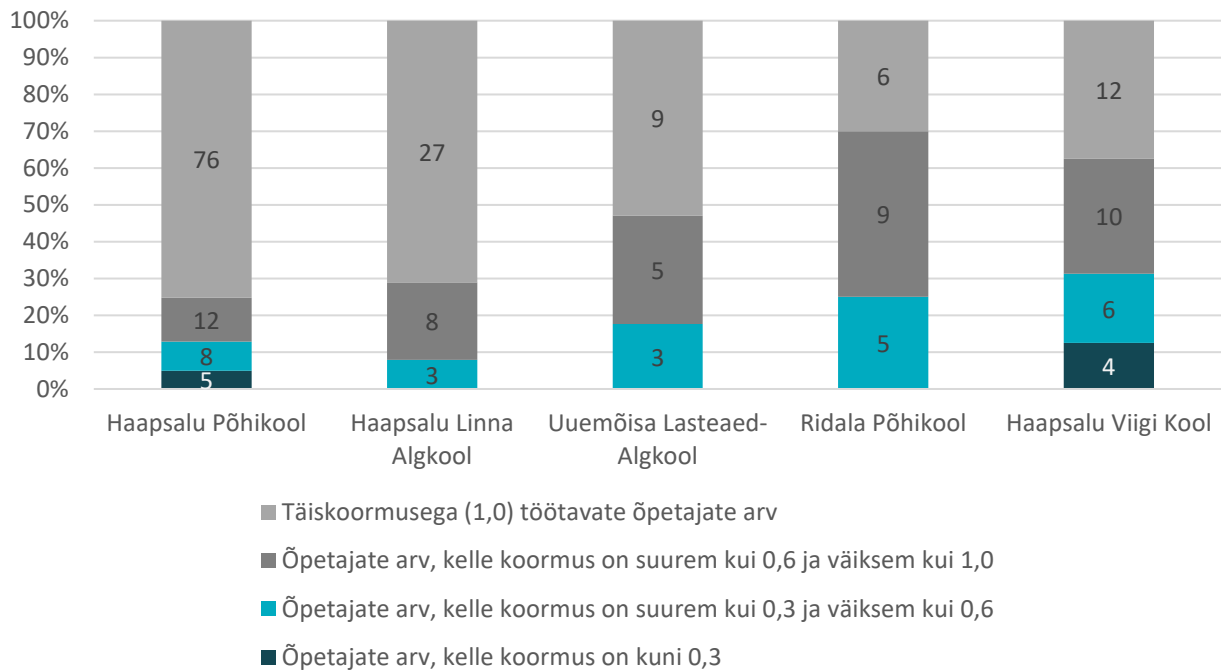
JOONIS 13. LÄÄNEMAA KOOLIDE I–III KOOLIASTME ÕPETAJATE²² VANUSJAOTUS 2010/11 JA 2021/22 ÕPPEAASTAL (ALLIKAS: EHIS).

Läänemaa omavalitsused on proovinud erinevaid viise, kuidas õpetajaid piirkonda meelitada. Lääne-Nigula vald pakub näiteks stipendiumi²³, mida võivad teiste seas taotleda valda tööle asuvad õpetajad. Haapsalu valla esindajad sõnasid, et on välja töötamas õpetaja väärtuspaketti. Kõikide omavalitsuste esindajad sõnasid, et õpetajate järelkasvu teema on tihedalt seotud elamisvõimalustega piirkonnas – kinnisvaraarendust Haapsalu linnast kaugemal asuvates piirkondades ei toimu, samuti on keeruline saada eluaseme rajamiseks laenu. Haapsalu omavalitsuse esindajad sõnasid, et õpetajatele elamispinna pakkumine on aruteludest ikka ja jälle läbi käinud, ent paraku puuduvad KOV-il selleks rahalised vahendid.

Haapsalu linna omavalitsuse ja riigile kuuluva Haapsalu Viigi Kooli **õpetajate arvu ja koormust** kujutab Joonis 14. Enim õpetajaid töötab Haapsalu Põhikoolis, kus on ühtlasi ka suurim arv täiskoormusega töötavaid õpetajaid (76). Ka Haapsalu Linna Algkoolis töötab valdav osa õpetajaid just täiskoormusega (27), samuti väiksemas Uuemõisa Lasteaed-Algkoolis (9). Suurem osa Ridala Põhikooli õpetajatest töötab alla täiskoormuse, viie õpetaja koormus on alla 0,6. Jooniselt nähtub, et Haapsalu Viigi Kooli õpetajate koormused varieeruvad. Intervjuult kohaliku omavalitsuse esindajatega selgus, et Haapsalu linna omavalitsuse koolides on kõikide õpetajate ametikohad täidetud. Viigi Koolis on täitmata 0,63 ametikohta.

²² Kooliastmeti on õpetajate arv kokku suurem kui õpetajate koguarv vastaval õppeaastal, sest kui õpetaja töötab rohkem kui ühes koolis ja/või õpetab rohkem kui ühes kooliastmes, kajastuvad tema andmed mitmekordselt.

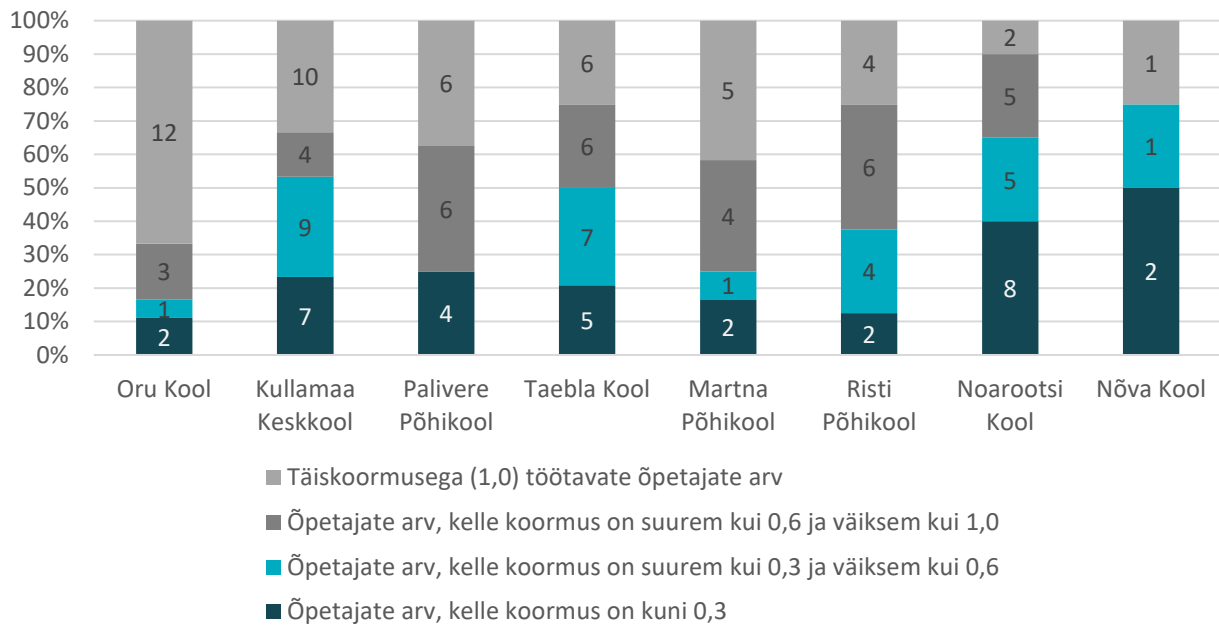
²³ Lääne-Nigula valla õpetaja ja tugispetsialisti stipendiumi statuut, <https://www.riigiteataja.ee/akt/422062022035>

JOONIS 14. ÕPETAJATE ARV JA NENDE KOORMUSTE JAOTUS HAAPSALU LINNA KOOLIDES 2021/22 ÕPPEAASTAL²⁴. (ALLIKAS: HAAPSALU LINNAVALITSUS, HAAPSALU VIIGI KOOL).

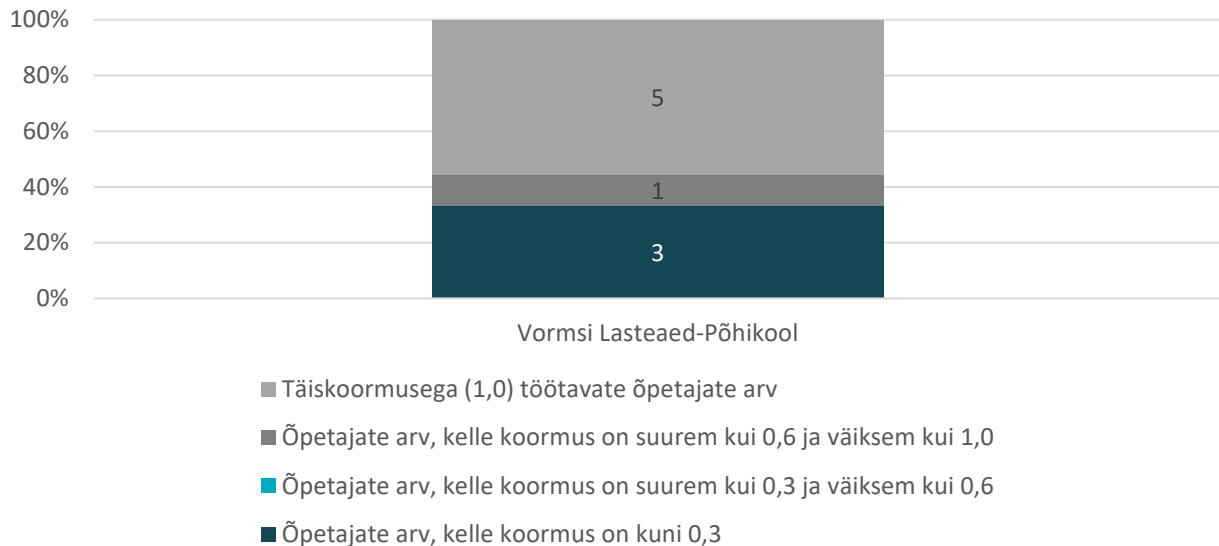
Lääne-Nigula valla õpetajate arvu ja koormust näitab Joonis 15. Jooniselt nähtub, et enim täiskoormusega õpetajaid (12) töötab Oru Koolis. Kõikides teistes koolides on osakoormusega töötavaid õpetajaid rohkem kui täiskoormusega töötavaid õpetajaid – eelkõige on see seotud madala õpilaste arvuga koolides. Osakoormusega töötavate õpetajate suur osakaal on Lääne-Nigula valla esindajate sõnul tõsine murekoht. Täiskoormuse saamiseks peavad õpetajad liikuma mitme kooli vahelt, mis on hajaasustusega vallas aeganõudev ja rahaliselt kulukas. Valla esindajad sõnasid, et sõidukompensatsioon, mida ollakse täna võimelised õpetajatele maksma, ei kata enam isiklike sõiduvahendite kasutamise kulusid. Täitmata ametikohti on kahes koolis: Palivere Põhikoolis (1) ja Taebla Koolis (0,76).

²⁴ Joonisel on kujutatud lisaks munitsipaalkoolidele andmetele ka riigiomandis asuva Haapsalu Viigi Kooli andmeid.

JOONIS 15. ÕPETAJATE ARV JA NENDE KOORMUSTE JAOTUS LÄÄNE-NIGULA VALLA KOOLIDES 2021/22 ÕPPEAASTAL (ALLIKAS: LÄÄNE-NIGULA VALLAVALITSUS).

Vormsi valla õpetajate arvu ja koormust näitab Joonis 16. Koolis on valdav osa õpetajatest (5) tööl täiskoormusega, kolm õpetajat töötab kuni 0,3 koormusega. Täitmata õpetajate ametikohti lasteaed-põhikoolis ei ole.

JOONIS 16. ÕPETAJATE ARV JA NENDE KOORMUSTE JAOTUS VORMSI LASTEAED-PÕHIKOO LIS (1.–9. KLASS) 2021/22 ÕPPEAASTAL (ALLIKAS: VORMSI VALLAVALITSUS).

3.4.1. ÕPETAJATE KVALIFIKATSIOON

Tabel 9 kirjeldab kvalifikatsiooninõuetele²⁵ vastavate õpetajate osakaalu põhikoolis (%) nii omavalitsuste kui ka koolide kaupa. Enim kvalifitseeritud õpetajaid nii omavalitsuse kui ka Lääne maakonna lõikes on Ridala Põhikoolis (95%). Väiksemates koolides, näiteks Nõva Koolis ja Vormsi Lasteaed-Põhikoolis on kvalifitseeritud õpetajate osakaal 50%.

TABEL 9. KVALIFIKATSIOONINÕUETELE VASTAVATE ÕPETAJATE OSAKAAL PÕHIKOOIS (%) (ALLIKAS: EHIS).

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Haapsalu linn	Ridala Põhikool	88,9	89,5	94,4	94,7	90,5	95,0
	Uuemõisa Lasteaed-Algkool	87,5	86,7	86,7	86,7	93,8	93,8
	Haapsalu Linna Algkool	96,6	90,3	84,4	90,6	90,6	90,9
	Haapsalu Viigi Kool	88,2	89,2	90,6	93,9	91,2	90,6
	Haapsalu Põhikool	91,1	89,3	89,5	87,8	86,1	84,7
Lääne-Nigula vald	Martna Põhikool	63,6	63,6	63,6	63,6	81,8	90,9
	Taebla Kool	91,3	90,5	86,4	82,6	68,0	83,3
	Risti Põhikool	85,7	92,9	100,0	94,1	93,8	81,3
	Oru Kool	94,7	85,0	95,0	95,0	85,0	80,0
	Palivere Põhikool	92,3	92,3	93,3	85,7	86,7	80,0
	Kullamaa Keskkool	86,4	86,4	84,0	84,0	81,8	73,9
	Noarootsi Kool	65,0	77,8	66,7	63,2	68,2	70,0
	Nõva Kool	70,0	83,3	90,9	81,8	25,0	50,0
Vormsi vald	Vormsi Lasteaed-Põhikool	72,7	70,0	77,8	55,6	55,6	50,0
Eesti keskmine		89,3	88,3	86,5	85,2	83,5	82,5

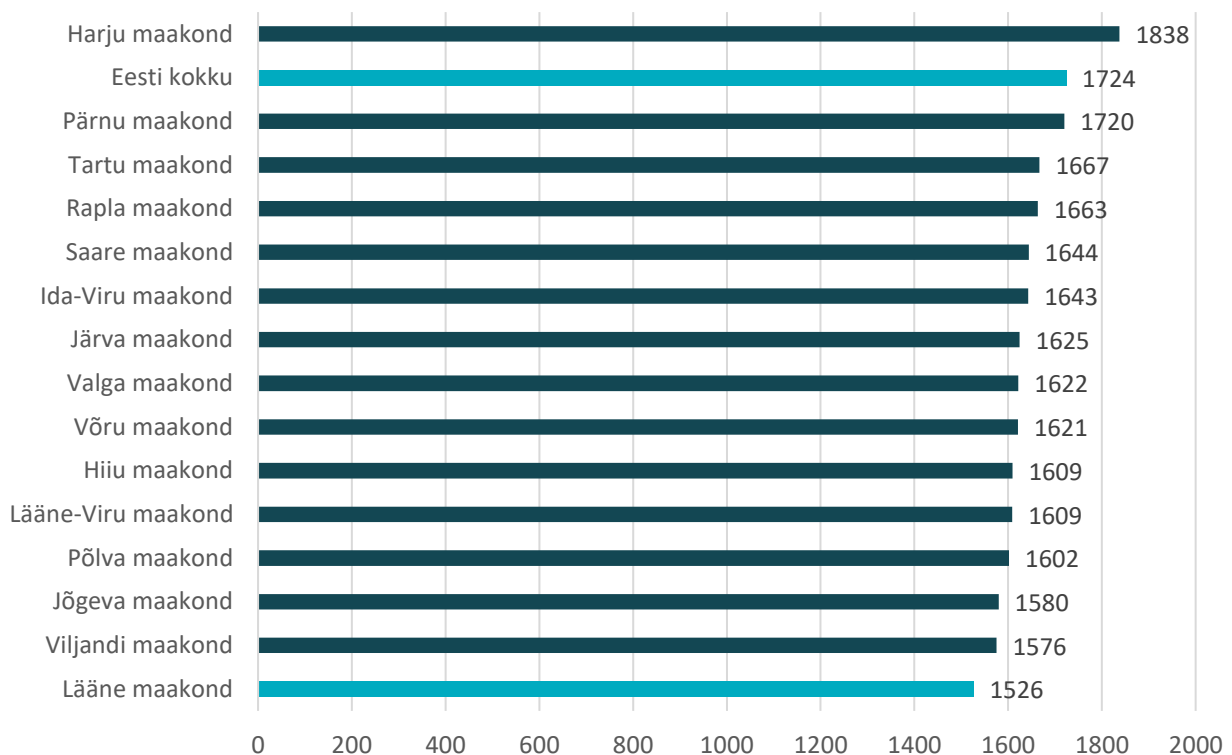
Haapsalu linna esindajad sõnasid intervjuul, et näiteks Haapsalu Põhikoolis on kvalifikatsiooniga probleeme nendel õpetajatel, kes peavad tunde andma vene keeles. Koolis pakutakse veel venekeelset õpet neile, kes õppisid kunagises Nikolai koolis, mis Haapsalu koolivõrgu korrastamise käigus põhikooli juurde liideti. Lisaks töötab Haapsalu koolides õpetajaid, kes on pika kogemusega, aga kel puudub kvalifikatsiooni

²⁵ Õpetajate kvalifikatsiooninõuded on sätestatud haridus- ja teadusministri määruses „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“, <https://www.riigiteataja.ee/akt/130082013005?leiaKehtiv>

tõendav dokument, või neid, kes on kvalifikatsiooni puudumise tõttu nõus töötama madalama palga eest. Vormsi valla esindajate sõnul on õpetajate kvalifikatsiooni omandamise toetamine keeruline – ühelt poolt on saarelt keeruline näiteks Tallinnas või Tartus õppimas käia, teisalt tuntakse, et kvalifikatsiooni omandamine ei oma suurt lisaväärtust. Seevastu mitmes Lääne-Nigula koolis tegeletakse aktiivselt õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisega – näiteks täiendab end hetkel kaheksa Oru Kooli õpetajat.

3.4.2. ÕPETAJATE TÖÖTASU

Joonis 17 näitab, et võrreldes teiste Eesti maakondadega oli Läänemaal 2022. aastal kõige madalam õpetajate tegelik keskmine brutokuupalk (1 526 eurot). Eesti keskmisele (1 724 eurot) jääb Lääne maakonna õpetaja palk alla ligi 200 euroga.

JOONIS 17. ÕPETAJATE TEGELIK KESKMINE BRUTOKUUPALK EESTI MAAKONDADES 2022. AASTAL (ALLIKAS: EHIS)²⁶.

Kõrgeimat keskmist töötasu teenisid EHIS-e andmetel Lääne-Nigula valla õpetajad (1 646 eurot). Haapsalu linnas teenis õpetaja keskmiselt 1 443 eurot ja Vormsi vallas 1 440 eurot.

Kõikide Läänemaa omavalitsuste esindajad sõnasid intervjuudel, et õpetajate palgaküsimus on üks tõsisemaid haridusega seotud väljakutseid. Omavalitsustel on finantsiliselt keeruline pidada sammu üha kasvava õpetaja keskmise palgaga (2022. aastal oli see 1 412 eurot, 2023. aastal juba 1 749 eurot kuus). See tähendab, et KOVID peavad järjepidevalt tegelema õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamisega.

Vormsi valla esindajad tõid välja, et vajadus oleks riikliku palgaastmestiku järele, kus õpetaja palk oleks muuhulgas seotud tema kvalifikatsiooni, töökogemuse jms. Palgaastmestik võimaldaks intervjueritute sõnul organisatsiooni sisest kasvu ja tõstaks õpetajate motivatsiooni.

²⁶ Tegelik palk on tasu, mida omavalitsused on õpetajatele maksnud. Andmete meetodika on järgmine: perioodi palgakulu (saldoandmikust, ilma hüvitiste ja toetusteta) / vaadeldava perioodi kuude arv / õpetajate ametikohtade arv KOVis taandatuna täistööajale (EHIS, perioodi keskmine).

3.5. FINANTSEERIMINE

Haridussektori kulud moodustavad suurema osa kõigi Eesti omavalitsuste kuludest²⁷. Haapsalu linna 2022. aasta eelarvest moodustavad hariduskulud²⁸ ligikaudu 45%. Samaaegselt oli 55% Lääne-Nigula valla 2022. aasta eelarve tegevuskuludest suunatud just haridusvaldkonda²⁹. Vormsi valla möödunud aasta eelarves oli hariduskulude osakaal väiksem³⁰, ligi 33%.

Tabel 10 kujutab õppeasutuse aasta eelarvet, õpilaste arvu ja **kulu ühe õpilase kohta**. Laias laastus nähtub tabelist, et mida väiksem kool, seda suurem on kulu ühe õpilase kohta. 5-lapselises Nõva Koolis, mille eelarve oli 2022. aastal ligi 232 000 eurot, kulub ühele õpilasele arvestuslikult üle 46 000 eurot aastas. Seevastu näiteks Haapsalu Põhikoolis, kus õpib 668 last, ning mille eelarve oli möödunud aastal üle 2,6 miljoni euro, kulub ühele õpilasele aastas pisut alla 4 000 euro. Kui võrrelda kahte omavalitsust – Haapsalu ja Lääne-Nigula – on Haapsalus kulu ühele õpilasele keskmiselt 4 500 eurot, samal ajal kui Lääne-Nigula vallas on kulu ühe õpilase kohta veidi üle 6 700 euro. Ka Vormsi Lasteaed-Põhikoolis ning erisuunitlusega Haapsalu Viigi Koolis on kulud õpilase kohta aastas suured (ligi 15 000 eurot).

TABEL 10. ÕPPEASUTUSTE EELARVE NING KULU ÕPILASE KOHTA (ALLIKAD: KOHALIKUD OMAVALITSUSED, EHIS).

	AASTAEELARVE 2022 (EUR)	ÕPILASTE ARV 2021/22 ÕPPEAASTAL	KULU ÕPILASE KOHTA (EUR)
Nõva Kool	231 816	5	46 363
Vormsi Lasteaed-Põhikool	405 753	26	15 606
Haapsalu Viigi Kool	1 357 992	93	14 602
Martna Põhikool	414 134	50	8 283
Noarootsi Kool ³¹	804 824	98	8 212
Kullamaa Keskkool	761 064	110	6 919
Palivere Põhikool	564 416	85	6 640
Risti Põhikool	516 454	85	6 076
Taebla Kool	759 205	130	5 840
Ridala Põhikool	736 305	128	5 752
Oru Kool	828 011	161	5 143
Haapsalu Linna Algkool	1 334 342	274	4 870
Uuemõisa Lasteaed- Algkool	704 046	145	4 855
Haapsalu Põhikool	2 642 231	668	3 955

²⁷ OECD (2021). Shrinking smartly in Estonia. Preparing regions for demographic change. OECD Rural Studies, <https://www.oecd-ilibrary.org/deliver/77cfe25e-en.pdf?itemId=/content/publication/77cfe25e-en&mimeType=pdf>

²⁸ Haapsalu linna 2022. aasta eelarve põhitegevuse kulude ja investeerimistegevuse väljaminekute jaotus tegevusalade järgi, <https://atp.amphora.ee/haapsalulv/index.aspx?itm=473288>

²⁹ Lääne-Nigula valla 2022. aasta eelarve lühiülevaade, <https://www.laenenigula.ee/documents/17893208/34230749/Lühiülevaade+2022.pdf/51acbcde-3320-4083-a6bc-d94bce72e9d4>

³⁰ Vormsi valla 2022. aasta eelarve seletuskirjaga, <http://atp.amphora.ee/vormsivv/index.aspx?itm=218878>

³¹ Noarootsi Kooli aastaeelarves kajastub ka õpilaskodu kulu.

3.6. ÕPPETARISTU

Analüüsi koostamisel paluti Läänemaa omavalitsustel hinnata hoonete seisukorda ja füüsilist õppekeskkonda, sh koolide varustatust õppetöoks vajalike seadmetega (Tabel 11).

TABEL 11. LÄÄNEMAA KOOLIDE SEISUKORD JA FÜÜSILINE ÕPPEKESKKOND (ALLIKAS: LÄÄNEMAA OMAVALITSUSED).

		ÕPPEASUTUSE SEISUKORD	ÕPPEASUTUSE FÜÜSILINE ÕPPEKESKKOND	ÕPPETÖÖKS VAJALIKE SEADMETEGA VARUSTATUS
Haapsalu linn	Haapsalu Linna Algkool	Õppehooned on renoveeritud	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Haapsalu Põhikool	Õppehooned on renoveeritud	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Uuemõisa Lasteaed-Algkool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Ridala Põhikool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Haapsalu Viigi Kool	Õppehooned vajavad ulatuslikku renoveerimist	Õppekeskkond vajab ulatuslikku kaasaajastamist ja vajadustega vastavusse viimist	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
Lääne-Nigula vald	Kullamaa Keskkool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Martna Põhikool	Õppehooned vajavad ulatuslikku renoveerimist	Õppekeskkond vajab ulatuslikku kaasaajastamist ja vajadustega vastavusse viimist	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Palivere Põhikool	Õppehooned vajavad ulatuslikku renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas mõningad seadmed õppetöoks
	Noarootsi Kool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Nõva Kool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöoks
	Oru Kool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas mõningad seadmed õppetöoks

		ÕPPEASUTUSE SEISUKORD	ÕPPEASUTUSE FÜÜSILINE ÕPPEKESKKOND	ÕPPETÖÖKS VAJALIKE SEADMETEGA VARUSTATUS
	Taebla Kool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök
	Risti Põhikool	Õppehooned vajavad ulatuslikku renoveerimist	Õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök
Vormsi vald	Vormsi Lasteaed-Põhikool	Õppehooned vajavad osalist renoveerimist	Õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav	Õppeasutuses on olemas mõningad seadmed õppetöök

Haapsalu linna õppeasutuste seis on hea. Haapsalu Linna Algkool ja Haapsalu Põhikool on renoveeritud. Uuemõisa Lasteaed-Algkooli ja Ridala Põhikooli õppehooned vajavad osalist renoveerimist – lasteaed-alkkoolis ootab arendamist kooli kasutuses olev staadion ning kooli laiendamise puhul välja ehitamata osa; Ridalas tuleks vahetada aknaid. Nii Haapsalu Linna Algkooli, Haapsalu Põhikooli kui ka Uuemõisa Lasteaed-Algkooli õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav, Ridala Põhikooli õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav. Kõik õppeasutused on täielikult varustatud õppetöök vajalike seadmetega.

Haapsalu Viigi Kooli seisukord on keeruline: õppehooned vajavad ulatuslikku renoveerimist. Õppeasutuse esindaja sõnul on uut õppehoonet oodatud juba viis aastat ning selle aja jooksul on teostatud üksnes hädavajalikke remonditöid. Seega vajab Viigi Kooli füüsiline õppekeskkond ulatuslikku kaasajastamist ja vajadustega vastavusse viimist. Intervjuust Haapsalu omavalitsuse esindajatega selgus, et linn sooviks kooli riigilt üle võtta, ent seda tingimusel, et riik aitab kooli korda teha. Paraku on erinevad kriisid uue koolimaja ehitust järgemööda edasi lükanud, ning lähiaastatel suure tõenäosusega edasiminekuid selles osas oodata ei ole.

Kõik Lääne-Nigula valla õppeasutused vajavad kas osalist või ulatuslikku renoveerimist:

- **Kullamaa Keskkool** vajab küll hinnangu järgi osalist renoveerimist, ent koolis on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök ning õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav.
- **Martna Põhikool** vajab ulatuslikku renoveerimist (ventilatsiooni ja küttesüsteemi uuendamist, põrandate ja seinte remonti, soojustamist), õppekeskkond kaasajastamist ning seadmetega täiendamist (nt puuduvad suures osas õppevahendid töö- ja tehnoloogiaõpetuse, osaliselt muusikaõpetuse ja kehalise kasvatus tundide läbiviimiseks; loodusainetes katsete tegemiseks vajalikud vahendid on amortiseerunud).
- **Palivere Põhikool** vajab ulatuslikku renoveerimist (ventilatsiooni ja küttesüsteemi uuendamist, põrandate ja seinte remonti, soojustamist). Samas on kooli õppekeskkond võrdlemisi kaasajastatud ja vajadustele vastav, puudu on mõned täiendused (nt rahuliku olemise ruum lugemiseks; tasakaalutoolid klassidesse; õuejõusaal). Palivere Põhikoolis on olemas mõningad seadmed õppetöök, ent vajaduste nimekiri on üpris pikk, alates kaamerate-mikrofonidest hübriidõppe läbi viimiseks kuni kudumis- ja tikkimismasina ning CNC pingini.
- **Noarootsi Kool** vajab osalist renoveerimist (soojustamist ja siseviimistluse uuendamist). Kooli õppekeskkond on seevastu kaasajastatud ja vajadustele vastav. Kool tegutseb Riigi Kinnisvara ASile kuuluvates ruumides. Ruumipuuduse tõttu ei ole koolimajas raamatukogu; tervishoiuteenuse osutamise ruume, õppekööki jpm. Noarootsi Koolis on (üksikute eranditega) olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök.
- **Nõva Kool** vajab osalist renoveerimist (siseviimistlus, ventilatsioonisüsteemi vahetamine). Kooli õppekeskkond on kaasajastatud ja osaliselt vajadustele vastav, nt pole osades kätepesuvalamutes

sooja vett ning võimlemissaal ei vasta nõuetele. Nõva Koolis on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök, võimaluse korral hangitakse juurde nutitahvleid (hetkel vaid ühes klassis).

- **Oru Kool** vajab osalist renoveerimist (soojustamist ja siseviimistluse uuendamist). Kooli õppekeskkond vajab remonti ning koolimaja vajab lisaruumi (laiendamist). Lisaks tuleks kaasajastada digitaalseid ning loodusteaduste õppevahendeid. Oru Koolis on olemas mõningad seadmed õppetöök. Kooli on juurde vaja tahvelarvuteid, sülearvuteid, digitaalseid õppevahendeid, interaktiivseid klassitahvleid jpm.
- **Taebla Kool** vajab osalist renoveerimist (võimla soojustamist ja täielikku remonti ning ventilatsiooni paigaldust, küttesüsteemi renoveerimist). Kooli õppekeskkond on kaasajastatud ja vajadustele vastav; uuendada tuleks loomemaja ventilatsiooni ja põrandaid. Taebla Koolis on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök, juurde oleks tarvis puuetundlikke ekraane.
- **Risti Põhikool** vajab ulatuslikku renoveerimist (hoone vajab soojustamist, ventilatsiooni väljehitamist, siseviimistlust, elektrisüsteemi uuendamist). Põhikooli õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav; renoveerimist vajab lisaks loodusainete kabinet ja poiste tööõpetuse kabinet. Risti Põhikoolis on olemas kõik vajalikud seadmed õppetöök. Juurde oleks tarvis esitlusseadmeid, SMART-tahvleid, poiste tööõpetuse puidutööpinke, loodusainete kabineti tõmbekappi.

Vormsi Lasteaed-Põhikooli õppehooned vajavad osalist renoveerimist (nt puudub koolimajas sundventilatsioon). Kõigepealt oleks tarvis hinnangut, milliseid ja kui ulatuslikke töid on vaja. Kooli õppekeskkond on osaliselt kaasajastatud ja vajadustele vastav. Tööõpetusmaja olukord ja tingimused vajavad parandamist (hoones puudub vesi, seadmed vajavad uuendamist). Sportimistingimused vajavad parandamist (praegu on projekteerimisel valla spordihoone). Koolis on olemas mõningad seadmed õppetöök, ent vajadus on suurendada IKT võimekust (sh ekraanide lisamine, helilahenduste loomine).

Taristust rääkides kerkib üles ka küsimus **õppepinna kasutuse** kohta. Järgnevas tabelis (Tabel 12) on toodud õppetöök kasutatav suletud netopind, õpilaste arv põhikoolis ning pinnakasutus ühe õpilase kohta. Haridus- ja teadusministeeriumi andmetel³² oleks optimaalne põrandapinna suurus ühe õpilase kohta 10 kuni 11 ruutmeetrit. Näeme, et enamikus Läänemaa koolides on ruutmeetreid ühe õpilase kohta rohkem: 5 õpilasega Nõva Koolis on ühele õpilasele suisa 131,7 m² põrandapinda. Kõikides Lääne-Nigula valla koolides ning Vormsi Lasteaed-Põhikoolis ületab õppe otstarbel kasutatav pind õpilase kohta optimaalset soovituslikku taset.

Kahes koolis (Haapsalu Põhikool, Haapsalu Linna Algkool) on ühe õpilase kohta ligikaudu 8 m² põrandapinda, mis viitab ruumipuudusele koolides. Seda kinnitasid intervjuudel ka Haapsalu omavalitsuse esindajad. Haapsalu Põhikool on selgelt ülekoormatud – 600 õpilasele ehitatud koolis õppis 2021/22 õppeaastal 668 last, tänavu veelgi enam.

TABEL 12. LÄÄNEMAA KOOLIDE ÕPPE OTSTARBEL KASUTATAVA PINNA NING ÕPILASTE PINNAKASUTUSE ÜLEVAADE (ALLIKAS: KOHALIKUD OMAVALITSUSED, EHIS).

	ÕPPE OTSTARBEL KASUTATAV PIND (M ²)	ÕPILASTE ARV 2021/22 ÕPPEAASTAL	M ² ÕPILASE KOHTA
Nõva Kool	658,4	5	131,7
Palivere Põhikool	2 722,8	85	32,0
Martna Põhikool	1 483,2	50	29,7
Risti Põhikool	2 451,9	85	28,8
Viigi Kool	2 160,7	93	23,2

³² Haridusvõrk. Põhikoolid, <https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/alus-pohi-ja-keskharidus/haridusvork#pohikoolid>

	ÕPPE OTSTARBEL KASUTATAV PIND (M ²)	ÕPILASTE ARV 2021/22 ÕPPEAASTAL	M ² ÕPILASE KOHTA
Vormsi Lasteaed- Põhikool	588,8	26	22,6
Kullamaa Keskkool ³³	2 137,0	110	19,4
Ridala Põhikool	2 467,9	128	19,3
Taebla Kool	2 434,9	130	18,7
Oru Kool	2 890,9	161	18,0
Uuemõisa Lasteaed- Algkool	2 357,0	145	16,3
Noarootsi Kool	1 467,9	98	15,0
Haapsalu Põhikool	5 515,0	668	8,3
Haapsalu Linna Algkool	2 179,8	274	8,0

3.7. JÄRELDUSED HARIDUSVÕRGU OLUKORRAST

Alljärgnevalt on toodud peamised järeldused Lääne maakonna haridusvõrgu tänase olukorra kohta:

- Õpilaste arv on Läänemaa 1.–9. klassides viimaste aastate jooksul olnud üpris stabiilne.
- **Haapsalu linnas asuvate koolide õpilaste arv on valdavalt suurenenud** (v.a Haapsalu Viigi Kool).
- **Lääne-Nigula vallas on õpilaste arv kasvanud nii Noarootsi Koolis, Oru Koolis kui ka Risti Koolis.** Seevastu Nõva Koolis, Martna Põhikoolis, Palivere Põhikoolis, Taebla Koolis ja Kullamaa Keskkoolis on õpilaste arv vaadeldava perioodi jooksul püsinud või vähenenud. **Nõva Koolis õppis 2021/22 õppeaastal vaid 5 last.**
- **Vormsi Lasteaed-Põhikooli õpilaste arv on viimastel aastatel vähenenud**, ent kool on kogukondliku jätkusuutlikkuse seisukohast kriitilise tähtsusega ning tagab aastaringse püsielu jätkumise ja arenemise Vormsi saarel.
- Klassikomplektide täituvus õpilastega on maakonnas suuresti varieeruv. I ja II kooliastmes on kõige suurem klassikomplekti täituvus Haapsalu Põhikoolis (mõlemas keskmiselt üle 19 õpilase). **Maakonnas on I ja II kooliastmes ka väga väikeste klassikomplektidega koole** (st keskmiselt alla 10 õpilase) – Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool, Martna Põhikool, Nõva Kool ning Vormsi Lasteaed-Põhikoolis.
- **III kooliastmes on klassikomplektide täituvus tõusnud viimastel aastatel suuremas osas Läänemaa koolides.** Kõige väiksema õpilaste arvuga klassid on Palivere Põhikoolis, Vormsi Lasteaed-Põhikoolis, Martna Põhikoolis ja Risti Põhikoolis.
- Haapsalu linna koolides on tegelik klassikomplektide arv mõnevõrra suurem kui arvestuslik minimaalne arv, mis näitab, et klassides õpib keskmiselt veidi vähem õpilasi, kui näeb ette riiklik ülemine piirnorm. Lääne-Nigula valla tegelik klassikomplektide arv ületab aga tunduvalt arvestusliku klassikomplektide arvu, mis viitab **madalale klassikomplekti täituvusele Lääne-Nigula omavalitsuse koolides.** Vormsi Lasteaed-Põhikooli klassikomplektide arv on laias laastus kooskõlas arvestusliku klassikomplektide arvuga (sh tegutsevad liitklassikomplektid).
- **Hariduslikku tuge vajavate õpilaste arv liigub kasvavas joones.** Haridusliku toe pakkumiseks on nii Haapsalu linnas kui ka Lääne-Nigula vallas loodud hariduse tugiteenuste keskused, mis katavad piirkonna vajadused. Vormsi vallas on tugispetsialiste puudu.

³³ Põhikooli õpilaste (81) juurde on arvestatud ka keskkooli osa õpilased (29), sest õppepinda kasutavad kõikide kooliastmete õpilased ühiselt.

- **Koolitransporti kasutatakse üheksas Läänemaa koolis** (kasutajaid üle 500 õpilase). Eriti oluline on see Lääne-Nigula valla koolide õpilastele, kuhu toimub üpris ulatuslik õpiränne mh Haapsalust.
- Enim teiste omavalitsuste lapsi käib Lääne-Nigula koolides – suurima õpirändega koolid on Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool ja Oru Kool. Samaaegselt on Lääne-Nigulas üle 70 lapse, kelle koolikoht ei asu ei koduvallas ega -maakonnas. Õpiränne Haapsalu linnas on mõnevõrra väiksem, ent nende laste arv, kes käivad koolis mõnes teises omavalitsuses, on samuti üpris kõrge – 53. Vormsi vallas õpirännet suuresti ei toimu.
- **Läänemaa õpetajaskond on vananev ning noorte õpetajate pealekasv on väike:** 2021/22 õppeaastal oli suurem osa õpetajatest üle 50-aastased ning alla 30-aastaste õpetajate osakaal on kõikides kooliastmetes 5–7%.
- Õpetajate koormuste jaotus on maakonna koolides erinev. Haapsalu linna koolides töötab suurem osa õpetajatest täiskoormuse või ligi täiskoormusega. **Lääne-Nigula valla koolides töötab enamik õpetajatest osakoormusega, st valla koolides on liiga vähe lapsi, et pakkuda õpetajatele täiskoormust.** Vormsi Lasteaed-Põhikoolis töötab valdav osa õpetajatest täiskoormusega.
- **Väiksemates koolides on probleemiks kvalifitseeritud õpetajate puudus.** Näiteks Nõva Koolis ja Vormsi Lasteaed-Põhikoolis on kvalifitseeritud õpetajate osakaal kõigest 50%.
- **Võrreldes teiste Eesti maakondadega oli Läänemaal 2022. aastal kõige madalam õpetajate tegelik keskmine brutokuupalk** (1 526 eurot), jäädes Eesti keskmisele alla ligi 200 euroga. Kõrgeimat keskmist töötasu teenisid Lääne-Nigula valla õpetajad (1 646 eurot). Haapsalu linnas teenis õpetaja keskmiselt 1 443 eurot ja Vormsi vallas 1 440 eurot.
- **Väiksemates koolides on kulu ühe õpilase kohta märgtavalt suurem kui suurema õpilaste arvuga koolides.** Haapsalu omavalitsuses on kulu ühele õpilasele keskmiselt 4 500 eurot, Lääne-Nigula vallas üle 6 700 euro ning Vormsil ligi 15 000 eurot.
- Õppehoonete seisukord ning koolide füüsiline õppekeskkond on kooliti väga erinev. Haapsalu linna õppeasutuste seis on hea. **Murekohaks on Viigi Kooli vananenud hoone**, mis ei võimalda pakkuda kvaliteetsset õpet. **Lääne-Nigula valla õppeasutused vajavad kas osalist või ulatuslikku renoveerimist.** Kullamaa Keskkoolis, Noarootsi Koolis, Nõva Koolis, Oru Koolis, Taebla Koolis on olukord rahuldav. Martna Põhikool, Palivere Põhikool ning Risti Kool vajavad laialdasi investeeringuid, et õppekeskkonda kaasajastada. **Vormsi Lasteaed-Põhikool vajab osalist renoveerimist.**
- Lisaks sellele, et suur osa Läänemaa õppehooneid vajab kaasajastamist, **on enamikus koolides murekohaks ka ebaefektiivne ruumikasutus.** Optimaalseks põrandapinnaks õpilase kohta loetakse 10 kuni 11 ruutmeetrit, ent mitmetes Lääne-Nigula valla koolides ulatub see number 18 ruutmeetrist (Oru Kool) kuni 131 ruutmeetriini (Nõva Kool).
- **Haapsalu Põhikool ning Haapsalu Linna Algkool on ülekoormatud.**

5. RAHVASTIKUARENGUD JA NENDE MÕJU HARIDUSTEENUSE VAJADUSELE

Läänemaa koolivõrgu suurim väljakutse seisneb selles, kuidas tagada hariduse kättesaadavus ja kvaliteet **muutuvas rahvastikuolukorras**, kus:

- elanikkonna (sh laste) arv väheneb;
- elanikkond vananeb ja
- maakond on hajusalt asustatud.

Vastavalt Statistikaameti andmetele tuginevale prognoosile **väheneb 2035. aastaks Läänemaal kooliealiste laste arv ning 1.–9. klassides käib ligi 480 last vähem kui 2022. aastal**. Tegelik laste arvu muutus võib piirkonniti erineda, sest ka senised rahvastikuarengud on näidanud, et Läänemaal on nii kasvava (nt endine Ridala vald) kui ka kaheneva (nt Martna osavald) elanike arvuga piirkondi. Võimalik on ka olukord, kus mõnes piirkonnas toimub rahvastiku (sh koolilaste arvu) vähenemine kiiremini, teises aeglasemalt. Võttes siiski arvesse madalat sündimust nii Läänemaal kui ka Eestis tervikuna, ning fakti, et viljakasse ikka jõuavad väiksemad vanusegrupid, siis on vähetõenäoline, et mõnes Läänemaa piirkonnas kasvaks laste arv märkimisväärselt.

Tabel 13 näitab, milline on põhikoolilaste arvu eelduslik vähenemine kooliastmete kaupa Läänemaa omavalitsustes. **Suurim õpilaste arvu vähenemine toimub kõikides KOV-ides eelkõige I ja II kooliastmes.**

TABEL 13. PROGNOOSITAV ÕPILASTE ARV KOOLIASTMETE KAUPA JA ARVESTUSLIK KLASSIKOMPLEKTIDE ARV LÄÄNEMAA OMAVALITSUSTES 2035. AASTAL³⁴.

		ÕPILASTE ARV 2022. AASTAL	PROGNOOSITAV ÕPILASTE ARV 2035. AASTAL	MUUTUS (%)	TEGELIK KLASSI-KOMPLEKTIDE ARV 2022. AASTAL	ARVESTUSLIK MINIMAALNE KLASSI-KOMPLEKTIDE ARV 2035. AASTAL
Haapsalu linn	I kooliaste	381	269	-29,4	25	11
	II kooliaste	464	349	-24,8	29	15
	III kooliaste	463	387	-16,4	31	16
Lääne-Nigula vald	I kooliaste	227	155	-31,7	20	6
	II kooliaste	227	167	-26,4	19	7
	III kooliaste	241	203	-15,8	22	8
Vormsi vald	I kooliaste	3	1	-66,7	1	1
	II kooliaste	10	8	-20,0	2	1
	III kooliaste	13	12	-7,7	1	1

Tabelis Tabel 13 on toodud ka 2022. aasta tegelik klassikomplektide arv ja prognoositav klassikomplektide arv 2035. aastal – veidi üle 10 aasta pärast peaks arvutuslikult olema Läänemaa omavalitsustes (v.a Vormsi vald) **ligi poole vähem klassikomplekte**. See prognoos peegeldab nii-öelda täielikult optimeeritud koolivõrku, kus laste arv (24 õpilast klassis) ja klassikomplektide arv on kooskõlas. Mitmes Läänemaa

³⁴ Tabelis on arvutuste aluseks klassikomplektide koguarv, st nii tava- kui ka väikeklassid. Haapsalu linna andmetesse on kaasatud ka Haapsalu Viigi Kool. Arvestusliku minimaalse klassikomplektide arvu aluseks on 24 õpilase piirnorm.

piirkonnas, eelkõige Lääne-Nigula vallas, ületab tegelik klassikomplektide arv juba täna märkimisväärselt arvestuslikku minimaalset klassikomplektide arvu. See tähendab, et koolivõrk ei ole parimal viisil korraldatud. **Prognoosi järgi süveneb status quo säilimisel koolivõrgu ebaefektiivne korraldatus aastaks 2035 veelgi, ning ühes sellega majanduslikud, sotsiaalsed jm tagajärjed.**

Juhime Tabel 13 puhul tähelepanu, et Haapsalu linna puudutavates arvutustes on sees ka väikeklasside komplektid – täna on Haapsalus omavalitsuse igas kooliastmes 3 väikeklassi. Väikeklassid on kooli eripärast tulenevalt ka Haapsalu Viigi Koolis (vastavalt kooliastmele 4, 5 ja 6 klassikomplekti). Seega tuleb Haapsalu linna klassikomplektide prognoosi vaadates arvesse võtta, et tegelik klassikomplektide vajadus on 2035. aastal mõnevõrra kõrgem. Lääne-Nigula valla koolides väikeklasse ei ole. Seda kõnekam on 2035. aasta prognoos, mille järgi on Lääne-Nigula omavalitsuses tarvis ligi 66% võrra vähem klasse kui täna. Vormsi vald jätkab ka prognoosi järgi samal kursil, mis 2022. aastal.

Jätkates tänase klassikomplektide arvuga on tõenäoline, et vähenev õpilaste arv toob kaasa **klassikomplektide veelgi madalama täituvuse**. 2022. aastal on maakonnas mitmeid koole (Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool, Martna Põhikool, Nõva Kool, Vormsi Lasteaed-Algkool), mille klassides õpib I ja II kooliastmes keskmiselt alla 10 õpilase. Liiga väikese õpilaste arvuga klassid võivad aga mõjuda negatiivselt laste arengule: suuremas klassis on suurem tõenäosus parema enesemääratluspädevuse kujunemiseks (st õpilastel tekib adekvaatsem arusaam oma tugevustest ja arendamist vajavatest külgedest) ning II–III kooliastmes, kus muutuvad olulisemaks suhted eakaaslastega ja sotsiaalsete oskuste areng, on eriti oluline, et õpilastel oleks võimalus leida ühiste huvide ja väärtustega eakaaslasti³⁵.

Eelpool toodule tuginedes saame öelda, et laste arvu vähenemine tähendab laias laastus ka **koolikohtade nõudluse vähenemist**. See avaldab mõju eelkõige nendele Läänemaa piirkondade koolidele, kus on juba täna väike õpilaste arv. Taaskord puudutab see eelkõige Lääne-Nigula valla koole. Omavalitsuses asub täna kaheksa kooli, millest viie kooli õpilaste arv on võrreldes 2010. aastaga langenud. Alla saja õpilase õppis 2021/22 õppeaastal 1.–9. klassides Noarootsi Koolis (98), Risti Põhikoolis (85), Palivere Põhikoolis (85), Kullamaa Keskkoolis (81), Martna Põhikoolis (50) ning Nõva Koolis (5). Väiksem õpilaste arv tähendab omakorda, et **koolivõrku korrastamata suureneb omavalitsuse kulu ühe õpilase kohta**. Juba täna on see Lääne-Nigula vallas üpris suur (üle 6 700 euro; Haapsalu linnas keskmiselt 4 500 eurot). 2035. aastaks võib kulu ühe õpilase kohta Lääne-Nigula vallas läheneda juba 10 000 eurole, võttes ka arvesse seda, et õppeasutuste eelarved suurenevad aasta-aastalt. Selle summa juurde tuleb arvestada ka muud haridusega seotud kulud, näiteks koolitranspordi kasutamine, mida vajavad täna üheksa Läänemaa kooli õpilased.

Väikesed klassid võivad tähendada ka seda, **et üha enamatele õpetajatele (eelkõige aineõpetajatele) ei suudeta pakkuda täiskoormust**. Osakoormusega töötamine ei ole atraktiivne kvalifitseeritud õpetajaskonnale, mis võib omakorda tähendada **piisava kvalifikatsioonita õpetajate arvu kasvu väikekoolides**. Õpetajate koormuste jaotus on juba täna probleemne eelkõige Lääne-Nigula vallas (st enamik õpetajaid töötab osakoormusega), ning rahvastiku arengut silmas pidades võib see probleem aastatega aina süveneda. Osakoormusega töötavate õpetajate suur osakaal võib tähendada seda, et kvalifitseeritud tööjõud on rakendatud ebaefektiivselt – õpetajate aeg ja ressurss kulub koolide vahelisele liikumisele (nii füüsiliselt kui ka vaimselt), põhjustades ebavajalikku lisakoormust ning stressi.

Lisaks osakoormusega töötavate õpetajate suurele osakaalule on Läänemaal juba täna probleemiks õpetajaskonna vananemine ja noorte õpetajate väike järelkasv, mis võib tulevikus **tuua kaasa õpetajate puuduse**. Õpetajate puudus avaldab otsust mõju hariduse kvaliteedile. 2021/22 õppeaastal oli suurem osa Läänemaa õpetajatest üle 50-aastased ning alla 30-aastaste õpetajate osakaal on kõikides kooliastmetes 5–7%. Lisaks järelkasvule on teravaks murekohaks õpetajate palk, mis on Läänemaal Eesti madalaim. Kuna mõlemad probleemid puudutavad kõiki Läänemaa omavalitsusi, tasub nende lahendamisele läheneda terviklikult ja süsteemselt.

³⁵ Juhendmaterjalid “Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes” (<https://www.hm.ee/sites/default/files/edukoraamatkaanega.pdf>) ning “Õppimine ja õpetamine III kooliastmes” (https://www.hm.ee/sites/default/files/oppimine_ja_opetamine_3_kooliastmes.pdf)

Vähenev laste arv avaldab mõju ka hariduse taristule, muutes paljude **koolide ruumi- ja ressursikasutuse mitteoptimaalseks**. Läänemaal töötavad juba täna mitmed õppehooned pooltühjana (nt Nõva Kool, Haapsalu Viigi Kool). Lisaks vajavad paljud õppehooned suuri investeeringuid (nt Martna Põhikool, Palivere Põhikool), et viia taristu kooskõlla nüüdisaegse õpikäsituse ja ruumikvaliteedi põhimõtetega (aja- ja asjakohasus, ligipääsetavus, kohandatavus, säästlikkus ja tõhusus, keskkonnasõbralikkus, ohutus, tervislikkus jm)³⁶. Intervjuudest kohalike omavalitsustega selgus, et õppehoonete ülalpidamine või neisse investeerimine käib sageli üle jõu. Ka siin tuleb mängu elanikkonna vähenemine – kui kahaneb elanike arv, kahaneb ka maksutulu, mis omakorda avaldab mõju omavalitsuste võimekusele leida rahalisi vahendeid koolide renoveerimiseks ja/või ülal pidamiseks.

Ruumiprobleem puudutab ka Haapsalu linna, milles asuvad **Haapsalu Põhikool ja Haapsalu Linna Algkool on hoopis ülekoormatud**. Haridus- ja teadusministeeriumi andmetel³⁷ oleks optimaalne pörandapinna suurus ühe õpilase kohta 10 kuni 11 ruutmeetrit, ent mõlemas koolis jääb see number 8 ruutmeetri juurde.

³⁶ Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf

³⁷ Haridusvõrk. Põhikoolid, <https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/alus-pohi-ja-keskharidus/haridusvork#pohikoolid>

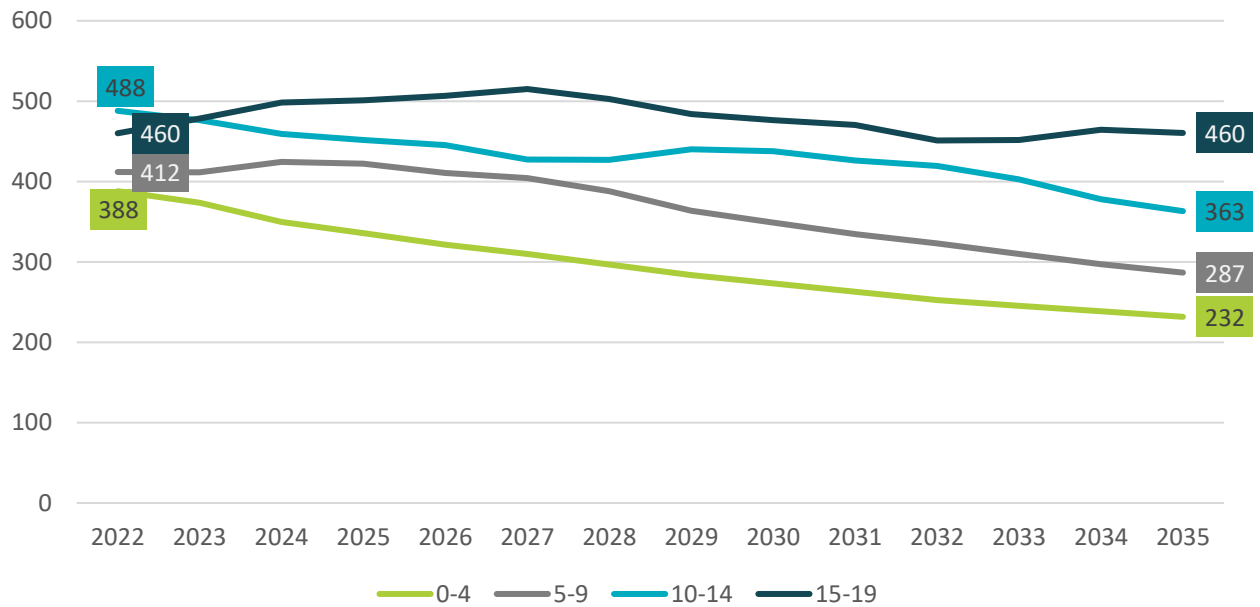
6. ETTEPANEKUD LÄÄNEMAA KOOLIVÕRGU ARENDAMISEKS

- Läänemaa laste arv väheneb prognoosi järgi märgtavalt aastaks 2035: maakonna koolide 1.– 9. klassides käib eelduslikult ligi 480 last vähem kui täna. Suurim õpilaste vähenemine toimub I ja II kooliastmes, mistõttu **tasub kaaluda alus- ja üldhariduse asutuste ühendamist** (nt lasteaed-alkkoolide loomist). **Analüüsile tuginedes ei saa välistada ka vajadust mõningate koolide sulgemiseks** – eelkõige nende õppeasutuste, kus on juba täna väike laste arv, ning mis väheneb rahvastikuprognose arvestades ilmselt veelgi.
- Veidi üle 10 aasta pärast peaks arvutuslikult olema Läänemaa omavalitsustes (v.a Vormsi vald) ligi poole vähem klassikomplekte kui täna. See prognoos peegeldab nii-öelda täielikult optimeeritud koolivõrku, kus laste arv (24 õpilast klassis) ja klassikomplektide arv on kooskõlas. **Soovitame haridusvõrgu korrastamisel püüelda olukorra poole, kus klassides oleks rohkem õpilasi kui täna** (nt klassikomplekte vähendades). Suuremad klassid avaldavad positiivset mõju nii laste vaimsele kui ka sotsiaalsele arengule.
- Üks olulisemaid soovitusi koolivõrgu planeerimisel puudutab **koostööd (naaber)omavalitsustega, et säilitada haridusasutuse elujõulisus**. See tähendab, et õppekohtade planeerimisel ja määramisel on kohalikel omavalitsustel rääkida läbi teiste kohalike omavalitsustega, pakkudes lastele ja nende vanematele võimalusi õppida ülekoormatud koolide (nt Haapsalu Põhikool, Haapsalu Linna Algkool) või väikese õpilaste arvuga kooli (nt Nõva Kool) asemel mõnes teises koolis. Vahel võib tekkida ka olukord, kus lapse elukohale võib teise omavalitsuse kool olla lähemal kui oma valla/linna asutus, mis ilmestab veelgi vajadust teha omavalitsuste ülest koostööd õpilaste koolitee suunamisel.
- Koolivõrgu optimeerimise kõrval on teiseks võimaluseks selle mitmekesistamine, st **haridusasutuste muutmine multifunktsionaalseteks kogukonnakeskusteks**. Iga avaliku teenuse pakkumine eraldi hoones ja eraldi asutusena ei ole kahanevates piirkondades jätkusuutlik, mistõttu võiksid ka Läänemaa omavalitsused kaaluda näiteks raamatukogude ja kultuuritegevuse ühendamist kooli kui kogukonda liitva keskuse alla.
- Õpetajate aeg ja ressurss kulub koolide vahelisele liikumisele (nii füüsiliselt kui ka vaimselt), põhjustades ebavajalikku lisakoormust ning stressi. **Koolivõrgu korrastamise üks eesmärke võiks Läänemaal olla õpetajate parem rakendamine** – tagades koolis suurema õpilaste arvu, saab kool õpetajatele ka senisest rohkem täiskoormust pakkuda.
- **Soovitame töötada välja õpetajate väärtuspaketid**, mis võiksid tuua piirkonda noori õpetajaid. Väärtuspakettidesse võiks muuhulgas kuuluda abistamine elamisvõimaluste leidmisel/loomisel ning erinevad stipendiumid. Heaks näiteks on siinkohal Lääne-Nigula valla pakutav **stipendium**, mida saavad teiste seas taotleda valda tööle asuvad õpetajad. Õpetajate väärtuspaketti võiks kuuluda ka **paidlik tööaeg** ning **roteerumisvõimalused maakonna eri koolides**. Paidlik tööaeg võimaldaks õpetajatel muuhulgas panustada aega oma kvalifikatsiooni tõstmisse, millega on täna probleeme mitmes Läänemaa koolis (nt Kullamaa Keskkool, Noarootsi Kool).
- Vormsi valla esindajad tõid intervjuul välja, et vajadus oleks ühtse palgaastmestiku järele, kus õpetaja palk oleks muuhulgas seotud tema kvalifikatsiooni, töökogemuse jms. Palgaastmestik võimaldaks intervjueritute sõnul organisatsiooni sisest kasvu ja tõstaks õpetajate motivatsiooni. Et riiklikul tasemel sellist lahendust veel ei ole, võib kaaluda **Läänemaa-ülese palgasüsteemi loomist**, mis võiks meelitada piirkonda õpetajaid kõikjalt Eestist.
- **Kaaluda võib ka ühe haridusasutuse loomist, kus on üks juht ja sama asutuse struktuuris õppekohad väiksemates keskustes**. Kohalikud omavalitsused on seda võimalust rakendanud, luues näiteks lasteaed-koole ning lasteaedu või koole, mis tegutsevad erinevates õppekohtades. Sellise struktuuri suureks tugevuseks on õppeasutuste jätkusuutlikum juhtimine (sh koolijuhi kõrgem töötasu), mis aitaks omakorda tagada õppe kvaliteeti ja õppeasutuse paindlikkust muutuvates rahvastikutingimustes.

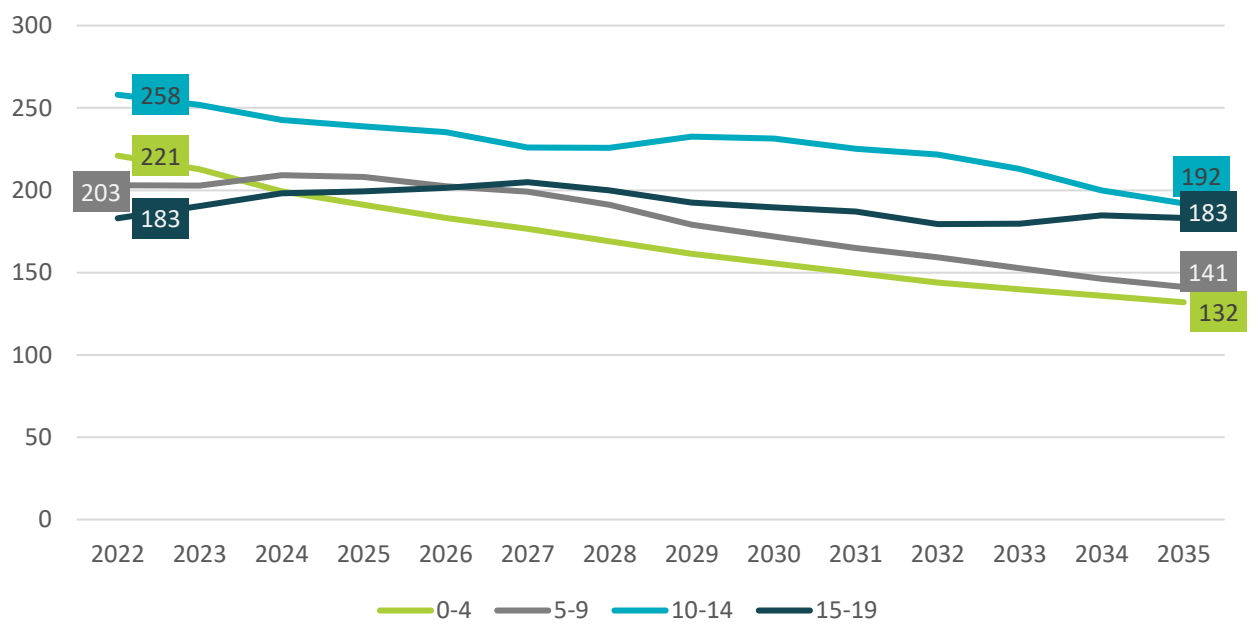
- Kohalike omavalitustega peetud intervjuudest tuli välja vajadus maakondliku koostöö järele, mida võiks pakkuda ka Lääne maakonna arengustrateegias välja toodud **hariduskobara** (st Läänemaa haridusasutuste, omavalitsuste, kodanikuühenduste ja ettevõtete võrgustiku) ellu kutsumine. Maakonnas, mida iseloomustab hajaasustus ning suured sisemised erisused, aitaks hariduskobar jagada kompetentsi, toetada nõrgemaid (nt Vormsi vald) ning tagada piirkonna haridusvõrgu tervikliku arengu. Koostöö on probleemidele lahenduse leidmise võti. Hea näide on siinkohal tugiteenuste keskused nii Haapsalus kui ka Lääne-Nigulas, mis võimaldavad spetsialistide võrgustumist ning paindlikkust tugiteenuste planeerimisel ka pakkumisel. Mõlemas piirkonnas on õpilaste haridusliku toe vajadused tänu kesksele tugiteenuste pakkumisele laias laastus kaetud. Vormsi vallas seevastu on tugiteenuste spetsialistidest puudus, mistõttu tasuks kaaluda Vormsi valla kaasamist kas Haapsalu või Lääne-Nigula tugiteenuste keskuse juurde. See aitaks tagada haridusliku toe ka väikesel saarel ja toetab seeläbi maakonna strateegilist eesmärki tagada Vormsi Lasteaed-Põhikooli elujõulisus.
- Haridusvõrku korrastades oleks võimalik **vähendada hoonete ülalpidamiskulusid ja suunata ressursi sinna, kus seda kõige enam tarvis on**. Võimekus tagada kõikides koolihoonetes ohutud ja nüüdisaegsed õppe- ja töötingimused on majanduslik argument, mis on seotud põhieesmärgiga tõsta hariduse kvaliteeti.
- **Koolivõrgu võimalik muutmine peab toimuma kõikide osapoolte koostöös** (sh kogukonda kaasates), mis aitaks leida parima lahenduse ümberkorraldusteks ja tagaks muudatustele võimalikult soodsa pinnase. Muudatuste eesmärgi ja tulemusi **peab kõikidele osapooltele selgelt ja põhjalikult kommunikeerima**, ning muudatustega seonduvatele probleemidele (nt õpilaste kooli jõudmise aeg vms) tuleb pakkuda lahendusi. **Haridusvõrgu korrastamise üks eesmärgi peab olema kvalifitseeritud õpetajate väärtustamine ja nende järelkasvu tagamine, mitte majanduslik kokkuvõtteid**. Muutuste tegemisel peab igal juhul seadma keskmesse õppija, kes peab saama kvaliteetse hariduse.

7. LISAD

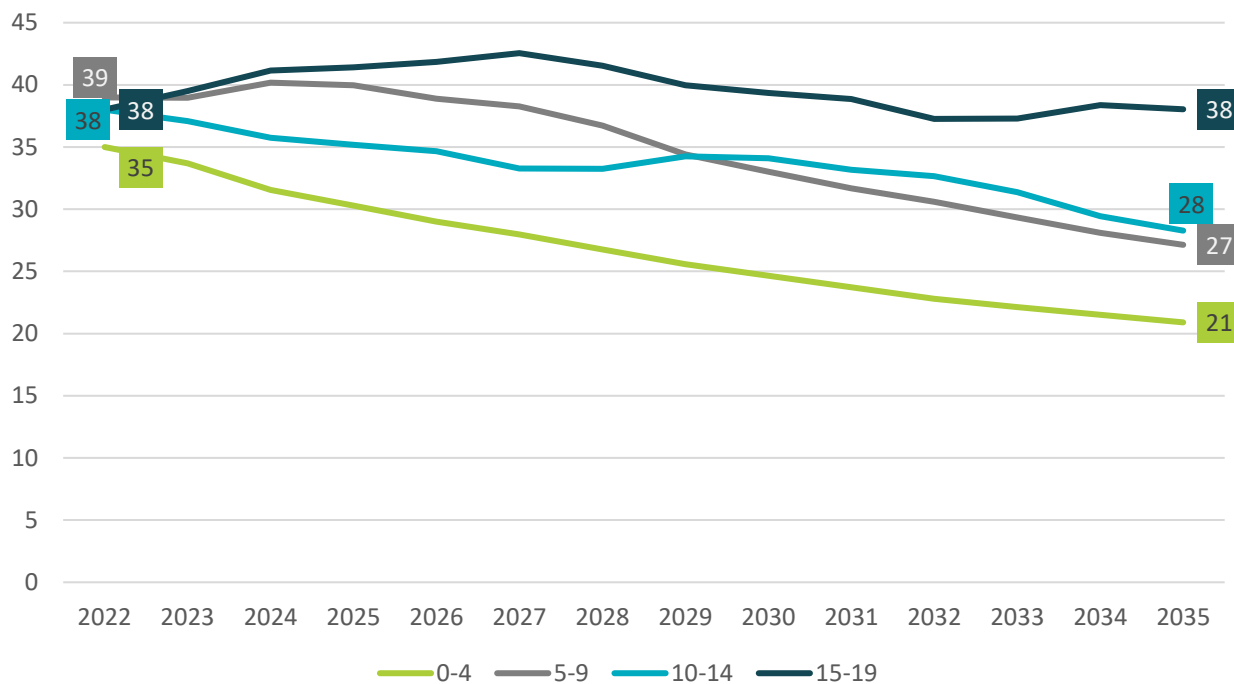
7.1 RAHVASTIKUPROGNOOS LÄÄNEMAA PIIRKONDLIKE ÜKSUSTE KAUPA

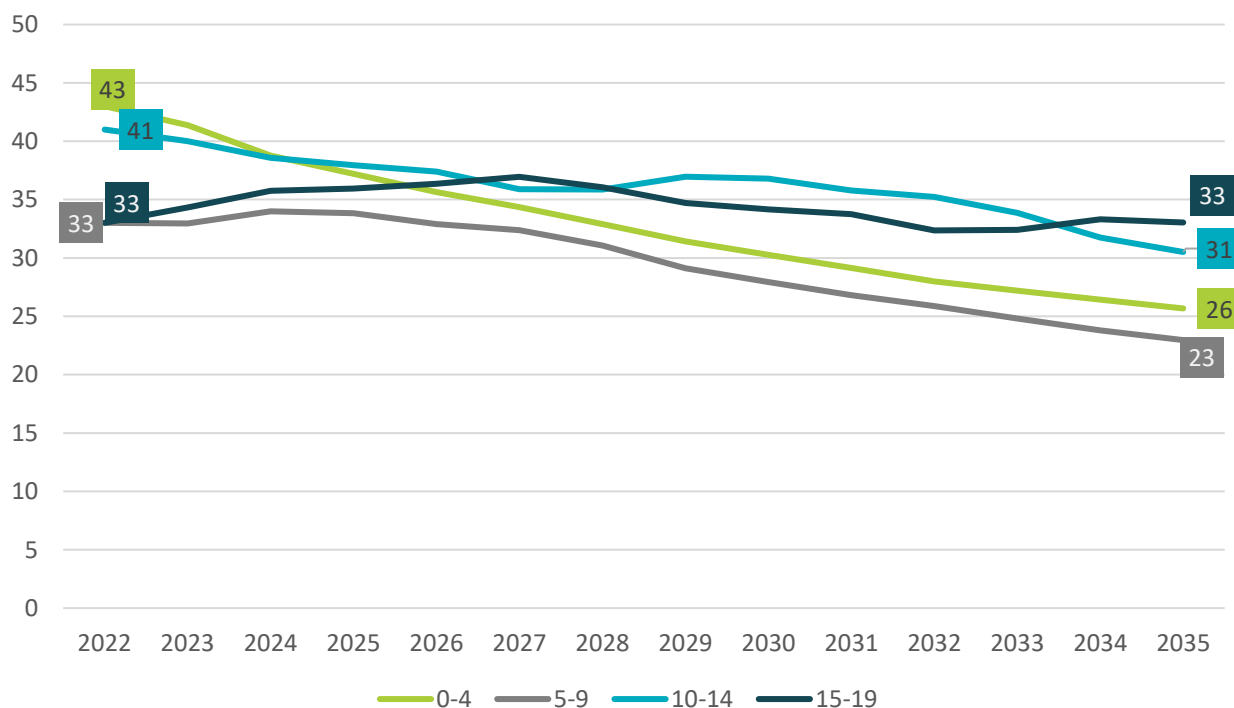
JOONIS 18. HAAPSALU LINNA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

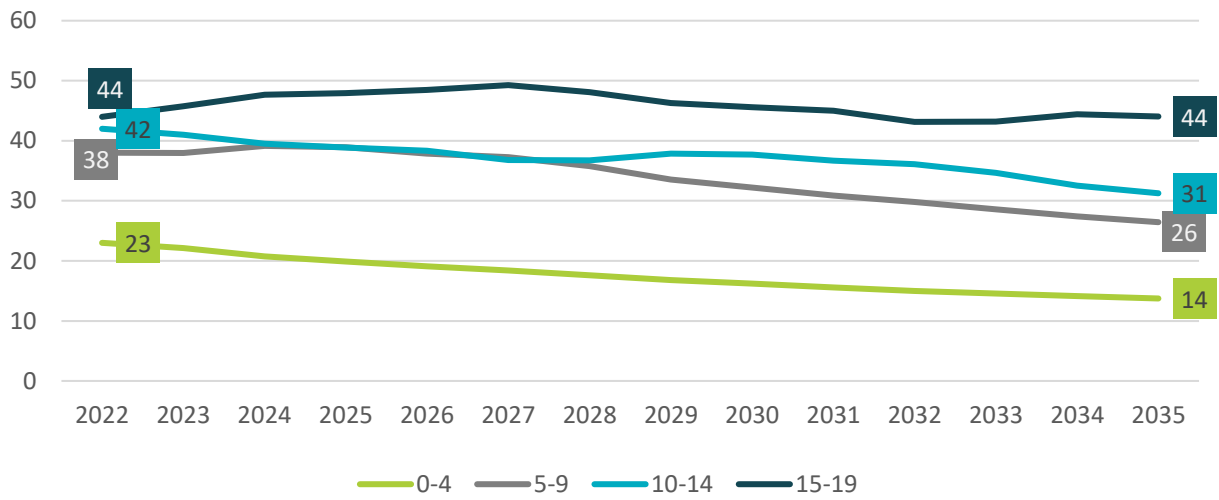
JOONIS 19. ENDISE RIDALA VALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

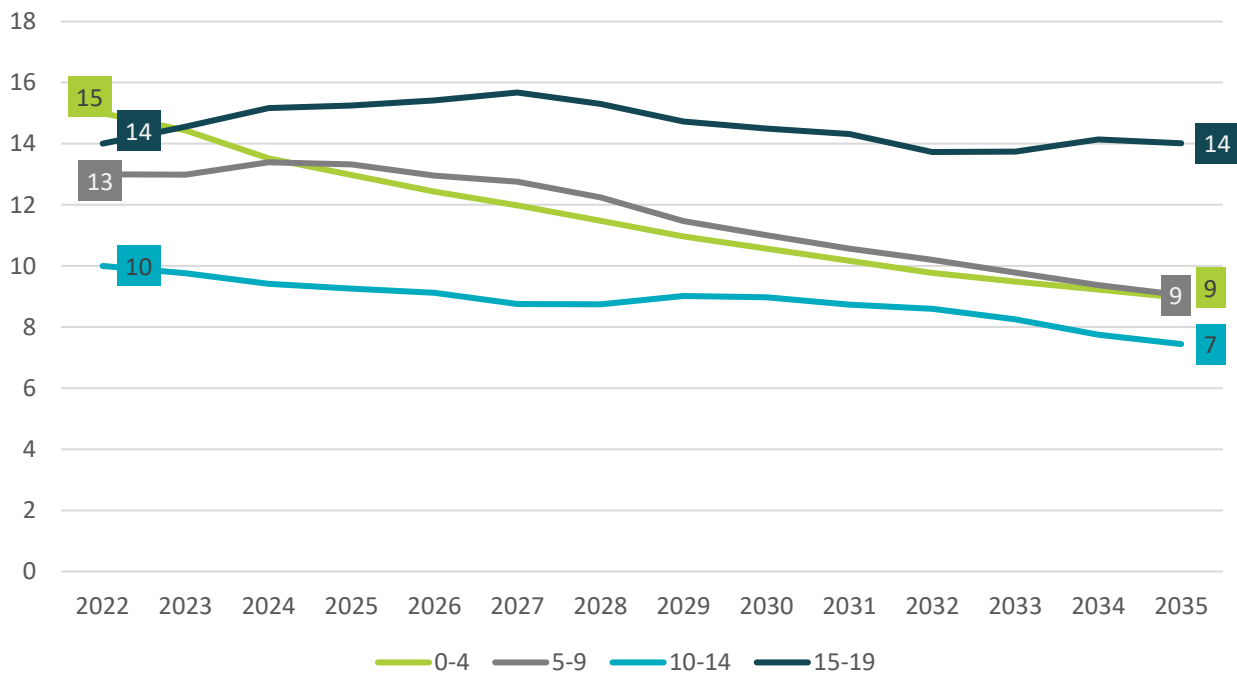
JONIS 20. KULLAMAA OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

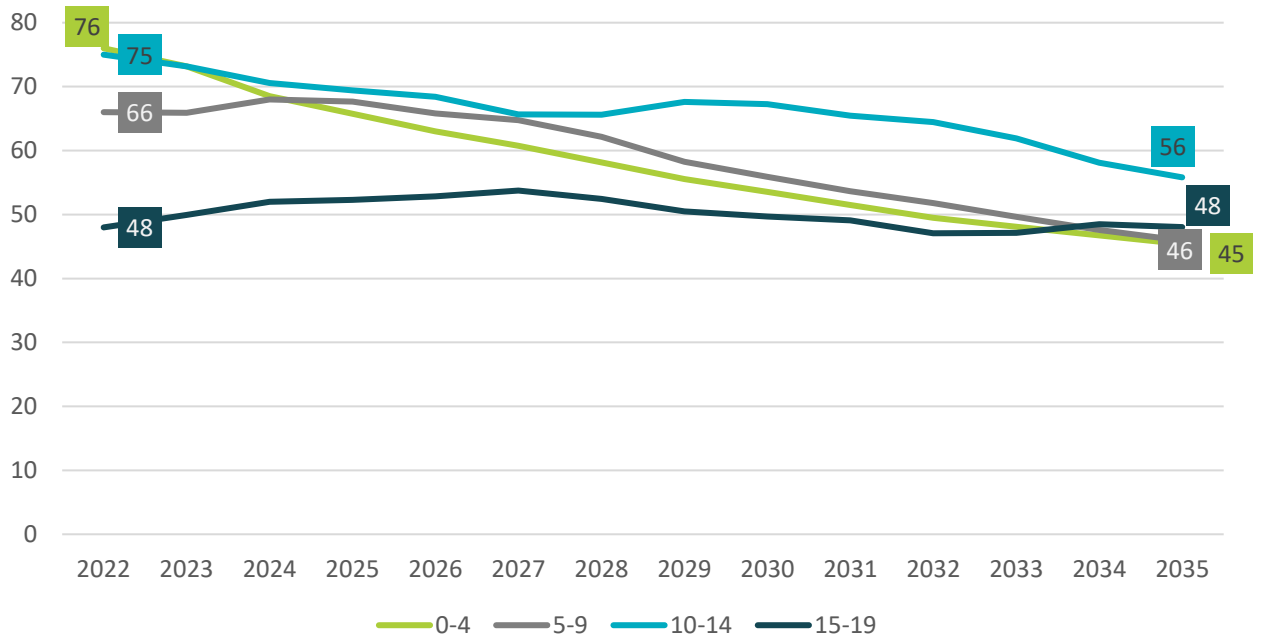
JONIS 21. MARTNA OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

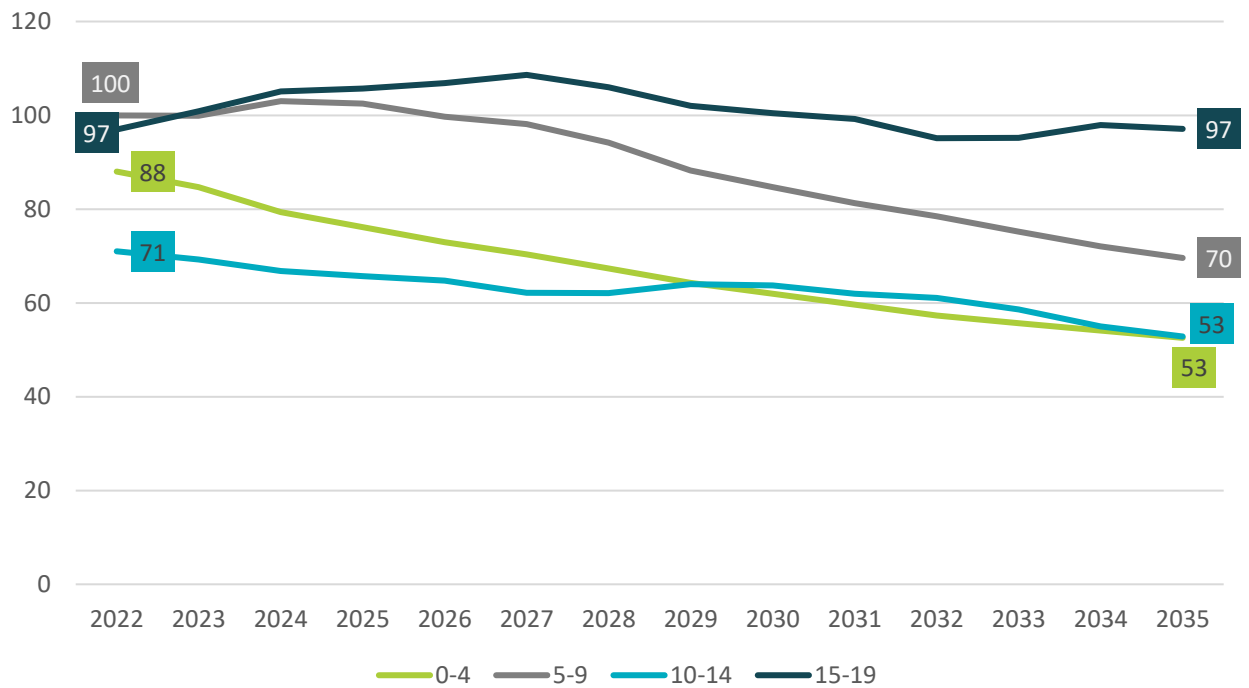
JOONIS 22. NOAROOTSI OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

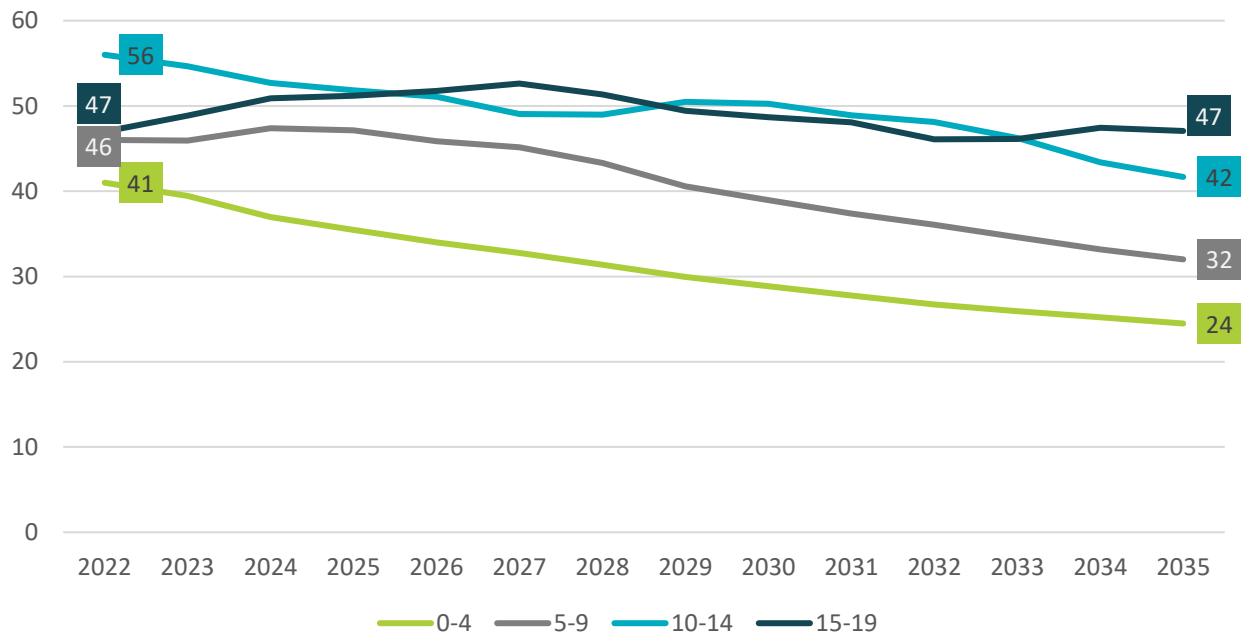
JOONIS 23. NÕVA OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

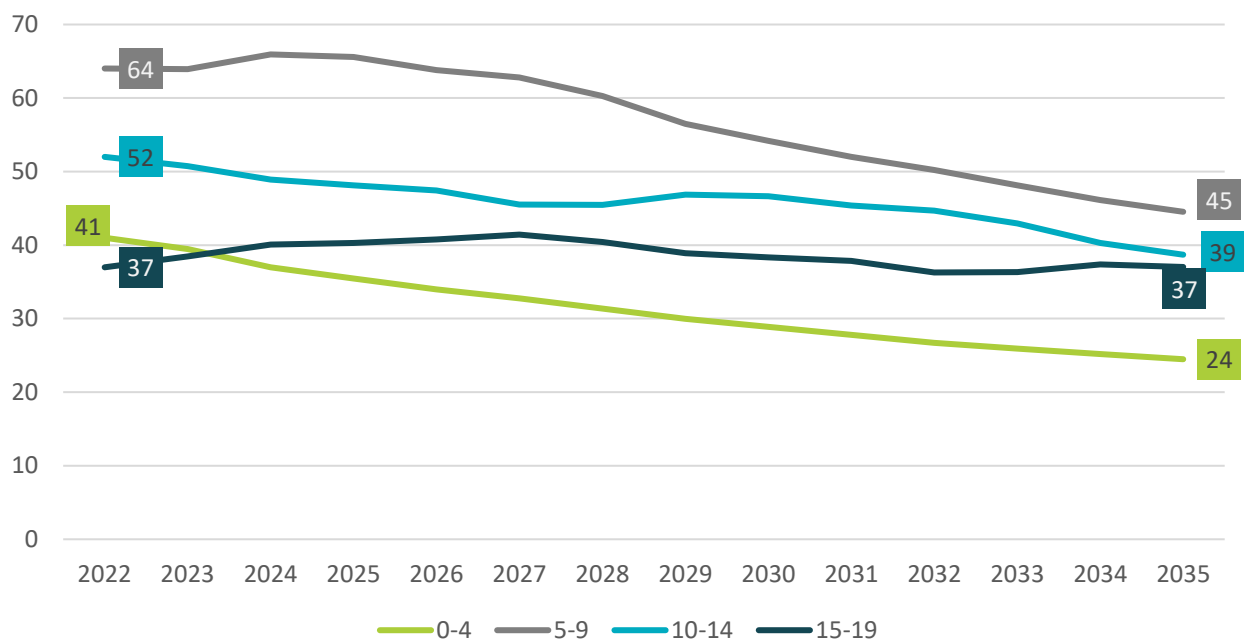
JONIS 24. ORU OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

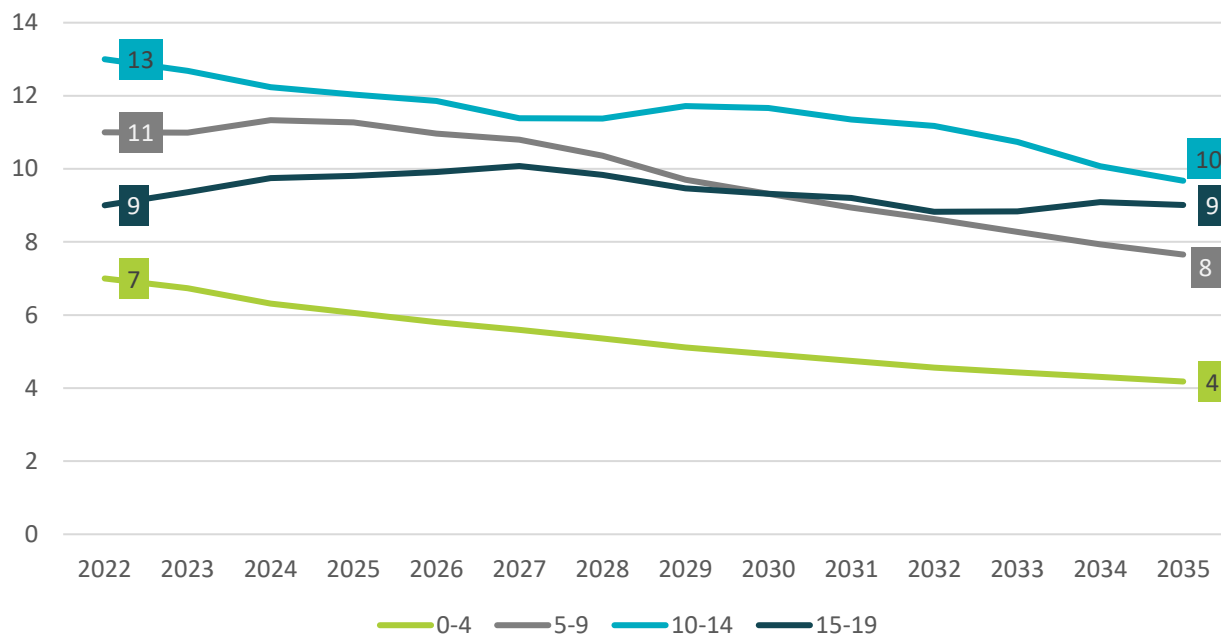
JONIS 25. TAEBLA OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

JONIS 26. PALIVERE OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

JONIS 27. RISTI OSAVALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

JONIS 28. VORMSI VALLA LASTE ARVU PROGNOOS VANUSEGRUPPIDE KAUPA AASTANI 2035.

CIVITTA Estonia
info.ee@civitta.com
+372 646 448 8
www.civitta.ee

CIVITTA Latvia
info.lv@civitta.com
+371 277 055 85
www.civitta.lv

CIVITTA Lithuania
info.lt@civitta.com
+370 685 266 80
www.civitta.lt

CIVITTA Finland
info.fi@civitta.com
+358 505 261 694
www.civitta.fi

CIVITTA Denmark
info.dk@civitta.com
+452 762 80 83
www.civitta.com

CIVITTA Poland
info.pl@civitta.com
+48 690 001 286
www.civitta.pl

CIVITTA Slovakia
info.sk@civitta.com
+421 901 700 574
www.civitta.sk

CIVITTA Ukraine
info.ua@civitta.com
+380 442 270 140
www.civitta.com.ua

CIVITTA Belarus
info.by@civitta.com
+375 296 018 517
www.civitta.by

CIVITTA Romania
info.ro@civitta.com
+403 180 535 88
www.civitta.ro

CIVITTA Moldova
info.md@civitta.com
+373 797 550 99
www.civitta.md

CIVITTA Armenia
info.am@civitta.com
+374 10 546 434
www.civitta.am

CIVITTA Serbia
info.rs@civitta.com
+381 11 2435 489
www.civitta.rs

CIVITTA Bulgaria
info.bg@civitta.com
+359 884 076 576
www.civitta.bg

CIVITTA North Macedonia
info.mk@civitta.com
+389 71 391 957

CIVITTA Kosovo
info.ks@civitta.com
+383 493 380 55
www.civitta.com

CIVITTA Sweden
info.se@civitta.com
www.civitta.com

CIVITTA Georgia
info.ge@civitta.com
www.civitta.com